

Κεφάλαιο Έβδομο

Διδασκαλία του Ελληνικού Πολιτισμού και Επίπεδο Εθνοπολιτισμικών Γνώσεων και Εμπειριών

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται τα προγράμματα διδασκαλίας Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού (ΕΓΠ) στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στη συνέχεια εξετάζεται το επίπεδο εθνοπολιτισμικών γνώσεων των μαθητών, δηλαδή προσδιορίζεται η γνωστική διάσταση της εθνοπολιτισμικής ταυτότητάς τους.

Οι γνώσεις των μαθητών για τον ελληνικό πολιτισμό οικοδομούνται ως κοινωνική εμπειρία και ως αποτέλεσμα οργανωμένης σχολικής μάθησης. Συνεπώς, οι εθνοπολιτισμικές και ιστορικές γνώσεις των μαθητών αντικατοπτρίζουν τις εμπειρίες και γνώσεις που απόκτησαν από τον οικογενειακό, παροικιακό, σχολικό τους περίγυρο και την επαφή τους με τον ελλαδικό χώρο. Επίσης, ενισχύονται από ενδεχόμενη παράλληλη ή προηγούμενη φοίτησή τους σε άλλες μορφές ελληνομάθειας. Ενώ, σε άλλες περιπτώσεις οι γνώσεις αυτές διευρύνονται ως προϊόν προσωπικού ενδιαφέροντος.

7.1 Ο Ελληνικός Πολιτισμός στα Επίσημα Αναλυτικά Προγράμματα

Η διδασκαλία της ΕΓΠ απορρέει από τη γλωσσική πολιτική των αυστραλιανών εκπαιδευτικών αρχών στα πλαίσια της πολυπολιτισμικής αυστραλιανής κοινωνίας. Τα επίσημα ΑΠ, που διέπουν τη διδασκαλία της ΕΓΠ σε κάθε σχολική μονάδα, οριοθετούν το πλαίσιο και τη διαδικασία της οργανωμένης μάθησης, με συγκεκριμένους στόχους και μέσα επίτευξής της. Με αφετηρία τα παραπάνω, στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού στον κρατικό φορέα ελληνομάθειας.

Το πρώτο ερευνητικό εργαλείο ήταν η αρχειακή ανάλυση. Μελετήθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές του Πολιτειακού Υπουργείου Παιδείας της Βικτώριας (ΥΠΒ). Οι κατευθύνσεις αυτές ως 'Victorian Essential Learning Standards' (VELS 2013), και ως 'Australian Curriculum in Victoria' (AusVELS 2013), αποτελούν αποτέλεσμα της προσπάθειας των αυστραλιανών εκπαιδευτικών αρχών για την καθιέρωση ενιαίου παναυστραλιανού προγράμματος για το περιεχόμενο, τη διαδικασία και την αξιολόγηση της διδασκαλίας, συμπεριλαμβάνοντας και τη διδασκαλία γλωσσών. Η προσπάθεια είναι γνωστή ως 'Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority' (ACARA 2013). Επίσης, στα πλαίσια της αρχειακής ανάλυσης μελετήθηκαν και αναλύθηκαν τα σχέδια διδασκαλίας των εκπαιδευτικών για την ανάπτυξη διδακτικών ενοτήτων, σε ετήσια, τριμηνιαία και εβδομαδιαία βάση. Επιπλέον, μελετήθηκε το διδακτικό και υποστηρικτικό υλικό. Το δεύτερο ερευνητικό εργαλείο αποτέλεσε η προσωπική παρατήρηση και η παρακολούθηση διδασκαλιών ΕΓΠ, ενώ τρίτο εργαλείο συγκέντρωσης πληροφοριών ήταν τα δεδομένα των ερωτηματολογίων των μαθητών.

Συνολικά, στις τέσσερις σχολικές μονάδες της έρευνας εργάζονταν επτά ομογενείς εκπαιδευτικοί και τρεις αποσπασμένοι. Οχτώ εκπαιδευτικοί (επτά ομογενείς και ένας αποσπασμένος) ήταν κάτοχοι αυστραλιανών πτυχίων για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας, ενώ οι δύο αποσπασμένοι

εκπαιδευτικοί, εκτός από το ελληνικό πανεπιστημιακό πτυχίο τους, για τη διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής γλώσσας, επιμορφώθηκαν με σύντομα σεμινάρια στην Αυστραλία για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.¹⁵³

α) Αρχές θεμελίωσης προγραμμάτων ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού

Η θεμελίωση και η διδασκαλία της ΕΓΠ στα δημόσια αυστραλιανά σχολεία, όπως προκύπτει γενικότερα από τις οριοθετήσεις της αυστραλιανής γλωσσικής πολιτικής (ACARA 2013, AusVELS 2013 και VELS 2013) και ειδικότερα από τα ΑΠ των σχολικών μονάδων και τα σχέδια διδασκαλιών των εκπαιδευτικών, απορρέει από τα ιδανικά της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης και την εμπέδωσή της στη σχολική ζωή. Συγκεκριμένα θεμελιώνεται στις ακόλουθες αρχές:

- Καλλιέργεια της ταυτότητας - επαφή των μαθητών ελληνικής καταγωγής με τις εθνοπολιτισμικές τους ρίζες, αντανακλώντας την ισχυρή παρουσία της ελληνικής γλώσσας στον οικογενειακό και ομογενειακό χώρο
- Κατανόηση της ετερότητας - πληροφόρηση για τις διαφορετικές πολιτισμικές παραδόσεις που συνθέτουν την αυστραλιανή κοινωνία, πληροφορώντας μαθητές διαφορετικών προελεύσεων για τη συμβολή του ελληνικού πολιτισμού στον παγκόσμιο πολιτισμό και στην οικοδόμηση της αυστραλιανής κοινωνίας, και τη συμβολή της ελληνικής γλώσσας, ως γλώσσας παγκόσμιας κληρονομιάς
- Αλληλεπίδραση ταυτότητας και ετερότητας - εμπέδωση της αρμονικής συνύπαρξης και της διαπολιτισμικής ετέρωσης, στα πλαίσια της σχολικής κοινότητας και της πλουραλιστικής αυστραλιανής πραγματικότητας

Με αφετηρία το τριπλό αυτό πλαίσιο αρχών, η διδασκαλία της ΕΓΠ συμπεριλαμβάνεται στα προγράμματα των κρατικών σχολείων, ως κοινοτική γλώσσα σημαντικής προτεραιότητας, με ισχυρή βάση χρηστών και ως γλώσσα εθνικής κληρονομιάς και πλατιάς αποδοχής για την Αυστραλία, παρά την παρατηρούμενη αριθμητική υποχώρηση των προγραμμάτων της ελληνικής και στο δημόσιο φορέα. Το προηγούμενο πλαίσιο αρχών, που διέπει τη διδασκαλία της ΕΓΠ εναρμονίζεται με τη φιλοσοφία και τις κατευθύνσεις του νέου σχεδίου που εκπονήθηκε από τις αυστραλιανές εκπαιδευτικές αρχές, για τη διδασκαλία των γλωσσών.

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις αυτές, η διδασκαλία της γλώσσας και του πολιτισμού που εκφράζει βοηθά τους μαθητές να δομήσουν «την οπτική τους για τον κόσμο και να διευρύνουν την κατανόηση για το άτομο, την κληρονομιά, την κουλτούρα και την ταυτότητά τους» (ACARA 2013, σ. 6).

---

¹⁵³ Διευκρινιστικά αναφέρουμε ότι οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί διδάσκουν στα δημόσια σχολεία της Αυστραλίας ως βοηθοί εκπαιδευτικοί «assistant teachers». Δεν αναλαμβάνουν αυτόνομα τάξη αλλά με την παρουσία του ομογενούς εκπαιδευτικού, ο οποίος έχει και την ευθύνη στον σχεδιασμό των ΑΠ και στην οργάνωση της διδασκαλίας. Αντίθετα, στα ΕΗΣ και στα σαββατιανά-απογευματινά τμήματα της ελληνικής γλώσσας οι αποσπασμένοι εργάζονται αυτόνομα.

β) Σκοποί και στόχοι διδασκαλίας του ελληνικού πολιτισμού

Η αρχειακή ανάλυση των ΑΠ, τα σχέδια διδασκαλιών, η προσωπική παρατήρηση και οι συζητήσεις με τους εκπαιδευτικούς οδήγησαν στις ακόλουθες διαπιστώσεις για τους σκοπούς και στόχους διδασκαλίας.

Πρώτον, οι σκοποί και στόχοι διδασκαλίας στα γυμνάσια διαφοροποιούνται σε σύγκριση με άλλες σχολικές μονάδες, όπως τα ΕΗΣ και τα σαββατιανά-απογευματινά τμήματα της ΕΓΠ, τα οποία συγκροτούν πιο συμπαγή περιβάλλοντα ελληνικότητας, με κριτήριο την εθνοτική σύνθεση του μαθητικού τους πληθυσμού. Βασική διαφοροποίηση είναι ότι κεντρικός σκοπός της διδασκαλίας στο κρατικό σύστημα είναι κυρίως η πολιτιστική πληροφόρηση, παρά η εθνοπολιτισμική διαμόρφωση και αυτοσυναίσθηση των μαθητών, στην οποία αποβλέπουν τα ΕΗΣ (Κυριακοπούλου – Baltatzi 2005) και τα σαββατιανά-απογευματινά τμήματα (Arvanitis 2000). Επίσης, οι ελληνικές εθνικές επετείες δεν αποτελούν κεντρικό σημείο αναφοράς των ελληνόγλωσσων προγραμμάτων και εντάσσονται στη λογική της αρμονικής συνύπαρξης των εθνικοτήτων στα πλαίσια της αυστραλιανής κοινωνίας. Αντίθετα, έμφαση στον εορτασμό των εθνικών επετείων της 25^{ης} Μαρτίου και λιγότερο της 28^{ης} Οκτωβρίου δίνεται στον ενοριακό και κοινοτικό φορέα ελληνομάθειας, με τους μαθητές να συμμετέχουν στο σχολικό εορτασμό, παρελάσεις κ.α. (Baltatzis 2003).

Δεύτερο, η στοχοθεσία των προγραμμάτων διατυπώνεται με σεβασμό στην πολιτισμική ποικιλότητα που συνθέτει τη σχολική κοινότητα και την αυστραλιανή κοινωνία, αποβλέποντας στην καλλιέργεια εκπαιδευτικού περιβάλλοντος διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης και αρμονικής συνύπαρξης. Κλασσικό παράδειγμα αποτελούν τα μαθητικά φεστιβάλ φολκλορικού χαρακτήρα και γευστικών παραδόσεων στο σχολικό χώρο.

Τρίτο, διαπιστώθηκε διαβάθμιση των σκοπών και στόχων διδασκαλίας σύμφωνα με τα επίπεδα ελληνομάθειας, δηλαδή το διαχωρισμό των τμημάτων σε προχωρημένους και σε αρχάριους, αλλά και την εθνοτική τυπολογία των μαθητών. Δηλαδή, οι σκοποί διδασκαλίας διακρίνονται ανάλογα με τα επίπεδα γνώσης της ελληνικής γλώσσας και εξοικείωσης με τον ελληνικό πολιτισμό και την εθνοτική ιδιότητα των διδασκομένων. Βασικός σκοπός της διδασκαλίας για το σύνολο των μαθητών αναδεικνύεται η παραπέρα πολιτιστική τους πληροφόρηση και εξοικείωση με τον ελληνικό πολιτισμό και ιστορία. Παράλληλα, για τους μαθητές ελληνικής καταγωγής, ακόμα και αν έχουν αφετηρία το πολιτισμικό ελάχιστο, η στοχοθεσία ενθαρρύνει την έκφραση συναισθημάτων και εμπειριών σε σχέση με τον ελληνικό πολιτισμό, στο βαθμό που είναι φορείς του.

Τέταρτο, οι σκοποί χαρακτηρίζονται από ολιστική θεώρηση, σύμφωνα με την οποία η ελληνική γλώσσα και ο ελληνικός πολιτισμός αποτελούν αλληλένδετους όρους και συνεξετάζονται, ακόμα και στα τμήματα των αρχαρίων, ενώ δε διαπιστώθηκε η διδασκαλία χωριστών μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και ελληνικού πολιτισμού. Για το σκοπό αυτό, στην παρούσα έρευνα η χρησιμοποίηση του όρου ΕΓΠ καλύπτει και συμπεριλαμβάνει τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού. Στη διάρκεια της διδασκαλίας του ελληνικού πολιτισμού σε τμήματα αρχαρίων, παρά την ισχυρή παρουσία της αγγλικής γλώσσας, δίνεται έμφαση σε

ελληνικούς όρους κλειδιά, με ιδιαίτερο πολιτιστικό φορτίο και σημασία σε σχέση με τη διδασκόμενη θεματική ενότητα.

Πέμπτο, οι σκοποί και η στοχοθεσία διδασκαλίας έχουν πολυδιάστατο θεματολογικό προσανατολισμό. Δηλαδή, συμπυκνώνουν πτυχές από τη γεωγραφία της Ελλάδας, την Ορθόδοξη πίστη, την Ελληνική μυθολογία, ιστορικά γεγονότα, αλλά και περιστάσεις που αποδίδουν την καθημερινότητα και την πολιτισμική συμπεριφορά των Ελλήνων.

Έκτο, βασικός σκοπός των προγραμμάτων στη διδασκαλία των στοιχείων ελληνικού πολιτισμού, όπως διατυπώνεται στα ΑΠ, είναι η προβολή του ελληνικού πολιτισμού και η ανάδειξη στους μαθητές και στη σχολική κοινότητα της σημαντικής συμβολής του ελληνικού πνεύματος και πολιτισμού στην οικοδόμηση του σύγχρονου ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πολιτισμού.

Επιπρόσθετα, μια κριτική προσέγγιση και παραπέρα συζήτηση των σκοπών και στόχων διδασκαλίας οδηγεί σε παρατηρήσεις όπως οι ακόλουθες:

- Παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά, αλλά και διαφοροποιούνται αξιοσημείωτα μεταξύ τους από σχολείο σε σχολείο, αντανakλώντας τις αρχές και το περιεχόμενο διδασκαλιών ανοιχτού τύπου, χωρίς αυστηρά προκαθορισμένη διαβάθμιση στόχων και σκοπών διδασκαλίας. Κάθε κρατικό σχολείο και εκπαιδευτικός της τάξης σχεδιάζει και αναπτύσσει τους στόχους και σκοπούς διδασκαλίας με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της τάξης και τις γενικές κατευθύνσεις του Πολιτειακού Υπουργείου Παιδείας (VELS) για εναρμόνισή τους με τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα και μαθήματα του ΑΠ.
- Συμπεριλαμβάνουν θεματικές ενότητες σχετικές με την οργάνωση και ιστορία των Ελλήνων στην Αυστραλία, χωρίς να αναφέρονται επαρκώς στη διασύνδεση σχολικής και παροικιακής πολιτισμικής ζωής.
- Αξιοποιούν μερικώς τις περιστάσεις αυθεντικής εκδήλωσης ελληνικού πολιτισμού στον οικογενειακό χώρο. Η παρουσία των Ελληνοαυστραλών πρώτης γενιάς ως παππούδες-γιαγιάδες των μαθητών αξιοποιείται μερικώς και αποσπασματικά.
- Ικανοποιούν μερικώς το κριτήριο της διαπολιτισμικότητας και της διαθεματικότητας (cross curriculum approach)¹⁵⁴ με δεδομένο ότι η ιστορική και πολιτισμική διήγηση δεν παραλληλίζεται με άλλους εθνικούς εαυτούς, ακόμα και αν αλληλεπιδρούν σποραδικά μεταξύ τους οι πολιτισμικές παραδόσεις, στο σχολικό περιβάλλον, με κοινές φολκλορικές και γαστρονομικές εκδηλώσεις.

---

¹⁵⁴ Η διαθεματική προσέγγιση αναφέρεται σε ένα ενιαίο τρόπο προσέγγισης των γνώσεων (cross curriculum approach) επιτρέποντας και ενθαρρύνοντας το διάλογο πολιτισμών στην τάξη, των οποίων φορείς είναι οι μαθητές διαφορετικών παραδόσεων (Singelis 1998, McAllister et al 2006).

γ) Περιεχόμενο μάθησης - πηγές και διδακτικό υλικό

Η μελέτη των ΑΠ και του διδακτικού υλικού έδειξαν πως το περιεχόμενο διδασκαλίας των στοιχείων του ελληνικού πολιτισμού αντανακλά τους σκοπούς και στόχους που περιγράφηκαν παραπάνω.

Οι πηγές διδακτικού υλικού και οι θεματικές ενότητες που καλύπτονται διαφοροποιούνται από σχολείο σε σχολείο και από χρόνο σε χρόνο, σύμφωνα με τις διδασκαλίες ανοιχτού τύπου.¹⁵⁵ Σημαντική διαπίστωση που προέκυψε με βάση τα ΑΠ, τα σχέδια διδασκαλιών και την προσωπική παρατήρηση ήταν η συνδυαστική χρήση πολλαπλών πηγών και ποικίλου διδακτικού υλικού, με τον εκπαιδευτικό της τάξης να έχει την κεντρική αρμοδιότητα στην επιλογή του διδακτικού και υποστηρικτικού υλικού και του περιεχομένου της διδακτέας ύλης. Αναλυτικότερα, το διδακτικό υλικό συμπεριλαμβάνει:

- (i) Προσωπικό υλικό των εκπαιδευτικών και των σχολικών μονάδων διαβαθμισμένο σε πολιτισμικές θεματικές ενότητες. Το υλικό αυτό εμφανίζεται με τη μορφή φυλλαδίων, αλλά και υλικό που στηρίζεται σε σύγχρονες πηγές (π.χ. διαδίκτυο).
- (ii) Ελλαδικό διδακτικό υλικό που αφορά τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού (επιλογές ενοτήτων):
  - σειρά «Μαργαρίτες», για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένη γλώσσα, ΕΔΙΑΜΜΕ,
  - σειρά «Πράγματα και Γράμματα», για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερη γλώσσα, Επίπεδα 3^ο-4^ο, ΕΔΙΑΜΜΕ,
  - σειρά «Μαθαίνω Ελληνικά», του Ελληνικού Παιδαγωγικού Ινστιτούτου,
  - σειρά «Εμείς και οι Άλλοι» ΕΔΙΑΜΜΕ για τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού: εγχειρίδιο «Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου» (επίπεδο 3^ο) και «Ιστοριοδρομίες» (επίπεδο 3^ο-4^ο),
  - βιβλία «Ελληνικός Πολιτισμός 1», και «Ελληνικός Πολιτισμός 2», του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ΥΠΕΠΘ, και
  - βιβλίο «Στοιχεία του Ελληνικού Πολιτισμού» του Ελληνικού Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.
- (iii) Διδακτικό υλικό που προέρχεται από τον ευρύτερο χώρο της ελληνικής διασποράς, π.χ. η σειρά του διδακτικού υλικού του Παπαλοΐζου, για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, της ελληνικής ιστορίας και γεωγραφίας.

Η διδακτέα ύλη, η οποία αντλείται από το προηγούμενο διδακτικό υλικό, αναφέρεται στις επόμενες δέκα θεματικές ενότητες κατά σειρά συχνότητας:

---

¹⁵⁵ Προγενέστερες εργασίες στα απογευματινά- σαββατιανά ελληνικά σχολεία (Arvanitis 2000) και στα ΕΗΣ (Baltatzis 2003) έδειξαν την ανομοιογένεια των προγραμμάτων στη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού, όχι μόνο μεταξύ διαφορετικών φορέων, αλλά και μεταξύ ομοειδών σχολικών μονάδων.

- Καθημερινή ζωή και επικοινωνία: Συμπεριλαμβάνονται ενότητες σχετικές με την αλληλεπίδραση των ατόμων στη διάρκεια συναντήσεων και επισκέψεων, τους χαιρετισμούς, την ελληνική φιλοξενία, τις οικογενειακές σχέσεις.
- Ελληνική διατροφή και κουζίνα: Στις σχετικές διδακτικές ενότητες εξετάζεται και προβάλλεται ο πλούτος και οι ιδιαιτερότητες της ελληνικής διατροφής, πέρα από τα πρότυπα της τουριστικής βιομηχανίας στην Ελλάδα και στην ελληνοαυστραλιανή παροικία.
- Τουριστική Ελλάδα: Στις σχετικές διδακτικές ενότητες εξετάζεται και προβάλλεται ο ελληνικός τουρισμός, τα νησιά της Ελλάδας, οι ελληνικές αρχαιότητες, μέσα από συμβολισμούς και σύμβολα ελληνικότητας, π.χ. Παρθενώνας και Ακρόπολη, Μοναστηράκι, παραλίες, τοπία, αξιοθέατα και χαρακτηριστικά νησιών.
- Αρχαία Ιστορία: Επισημάνθηκαν θεματικές ενότητες σχετικές με αρχαίους πολιτισμούς που άκμασαν στον ελλαδικό χώρο όπως ο Μινωικός και ο Μυκηναϊκός πολιτισμός. Επίσης εντοπίστηκαν ενότητες για αρχαίους Έλληνες σοφούς και σπουδαία ιστορικά πρόσωπα της αρχαιότητας. Επιπλέον, συμπεριλαμβάνονται ενότητες για σημαντικές πόλεις της αρχαίας Ελλάδας, όπως η Αθήνα και η Σπάρτη.
- Ελληνική Μυθολογία: Επιλέγονται θεματολογικές πτυχές με ποικίλο περιεχόμενο και κατά σειρά συχνότητας οι ακόλουθες: το Δωδεκάθεο, οι άθλοι του Ηρακλή, ο Δαίδαλος και ο Ίκαρος, ο περιπλανώμενος Οδυσσέας, ο Προμηθέας.
- Θρησκευτικές γιορτές και έθιμα: Η θρησκευτική ζωή προσεγγίζεται ως αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής ταυτότητας των Ελλήνων και εξετάζονται κοινωνικοπολιτισμικές διαστάσεις της θρησκευτικότητας, ήθη και έθιμα, με ιδιαίτερες αναφορές στον εορταστικό κύκλο του Πάσχα. Επισημαίνεται ότι στη Βικτώρια αποφεύγεται η συστηματική διδασκαλία της Ορθόδοξης πίστης στα δημόσια σχολεία, λόγω του κοσμικού τους χαρακτήρα.¹⁵⁶
- Πτυχές της νεότερης ελληνικής ιστορίας: Συνηθέστερο θέμα είναι η 25η Μαρτίου και ο αγώνας εθνικής ανεξαρτησίας των Ελλήνων, με έμφαση στην προβολή εθνικών συμβόλων (Ελληνική σημαία, εθνικές φορεσιές), εορταστικών εκδηλώσεων, παραδοσιακών χορών, ενώ αποφεύγονται οι ακραίες προβολές ελληνικότητας και οι αρνητικές αναφορές για άλλες εθνικές ομάδες. Σε πολύ μικρότερο βαθμό συμπεριλαμβάνεται η γιορτή της 28ης Οκτωβρίου, γνωστής ως η γιορτή του ΌΧΙ.
- Διασκέδαση και ψυχαγωγία: Τα θέματα που εξετάζονται αναφέρονται σε παραδοσιακές και σύγχρονες μορφές ελληνικής ψυχαγωγίας, όπως τα παραδοσιακά πανηγύρια, η παραδοσιακή και η σύγχρονη

¹⁵⁶ Αντίθετα, σε άλλες Πολιτείες, όπως στη Νέα Νότια Ουαλία, οι θρησκευτικές κοινότητες έχουν το δικαίωμα ωριαίας διδασκαλίας εβδομαδιαία στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Athanasou 2013).

ελληνική μουσική, ο κλασικός ελληνικός κινηματογράφος. Επιπλέον, εντοπίστηκαν ενότητες σχετικές με το θέατρο σκιών του Καραγκιόζη.

- Γεωγραφία της Ελλάδας: Εξετάζονται τα σημαντικότερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά του ελλαδικού χώρου, με την υποστηρικτική χρήση χαρτών (πολιτικών, γεωφυσικών), και σύγχρονων μέσων διδασκαλίας (π.χ. διαδίκτυο).
- Αρχαίοι Ολυμπιακοί αγώνες: Οι σχετικές θεματικές ενότητες εμφανίζουν περιοδικότητα, καθώς δεν εξετάζονται σε ετήσια βάση, αλλά κάθε δεύτερο ή τρίτο χρόνο.
- Η μεταναστευτική ιστορία των Ελλήνων στην Αυστραλία: Εξετάζεται αποσπασματικά και δεν υπάρχουν αναφορές στη συλλογική οργάνωση του ελληνισμού.

Συζητώντας τα αποτελέσματα που προέκυψαν και παραλληλίζοντας το περιεχόμενο διδασκαλίας με τη στοχοθεσία του μαθήματος, προκύπτει ότι οι παρατηρήσεις και οι ελλείψεις που διατυπώθηκαν για τη στοχοθεσία διδασκαλίας του ελληνικού πολιτισμού χαρακτηρίζουν επίσης και το περιεχόμενο της διδακτέας ύλης. Η ανάπτυξη ενός ενιαίου ΑΠ σε παναυστραλιανή ή βικτωριανή κλίμακα για τα δημόσια σχολεία προσκρούει στο πολυεπίπεδο των τμημάτων και στην αυτονομία των σχολικών μονάδων και εκπαιδευτικών στην οργάνωση-ανάπτυξη της διδασκαλίας. Αλλά, αναδεικνύεται ως προτεραιότητα η αναδιάρθρωση των ΑΠ με βάση το διαχωρισμό των τμημάτων σε προχωρημένους και αρχάριους μαθητές (τμήματα διδασκαλίας ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας), λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός πως ο αριθμός των μαθητών στα τμήματα των αρχαρίων αυξάνεται ενώ μειώνεται στα τμήματα των προχωρημένων.¹⁵⁷

δ) Μεθοδολογία και πρακτικές διδασκαλίας

Οι διδακτικές τεχνικές και η μεθοδολογία διδασκαλίας αποτελούν καθοριστικούς συντελεστές για την επίτευξη των σκοπών και στόχων κάθε ενότητας. Η αρχειακή ανάλυση αποτέλεσε βασική στρατηγική συλλογής των δεδομένων στη φάση αυτή. Αφορούσε τη μελέτη και ανάλυση των ΑΠ και των σχεδιαγραμμάτων διδασκαλίας των εκπαιδευτικών σε 24 τμήματα συνολικά (12 προχωρημένων και 12 αρχαρίων). Παράλληλα, υιοθετήθηκε η στρατηγική της προσωπικής παρατήρησης με την παρακολούθηση διδασκαλιών σε τέσσερα τμήματα. Η αρχειακή ανάλυση έδειξε τη συνδυαστική εφαρμογή μεθόδων διδασκαλίας, όπως η χρησιμοποίηση πολλαπλού διδακτικού υλικού, σύμφωνα με τις ηλικιακές και γνωστικές ανάγκες των μαθητών, η χρήση οπτικοακουστικού υλικού, πολυμέσων διδασκαλίας και ηλεκτρονικών πηγών. Επιπλέον, οι μέθοδοι διδασκαλίας συμπεριέλαβαν τη διήγηση, το διάλογο, την ερωτηματική μέθοδο, τη δραματοποίηση, τη συγκρότηση εργαστηρίων και ομάδων διαντίδρασης. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην αυτόνομη ερευνητική δραστηριότητα των μαθητών. Η προσέγγιση της γνώσης μέσα από γραπτές πηγές και υποστηρικτικό οπτικοακουστικό υλικό αποτελούν την αφετηρία και το αρχικό ερέθισμα στην ανάπτυξη της ενότητας, ενώ στη συνέχεια οι μαθητές ενθαρρύνονται να εργαστούν

¹⁵⁷ Ήδη έχει συγκροτηθεί εισηγητική επιστημονική επιτροπή και για τα ελληνικά στα πλαίσια της «ACARA» για τη χάραξη κοινής εκπαιδευτικής πολιτικής για τη διδασκαλία των γλωσσών στα δημόσια σχολεία, με δράσεις όπως η ανάπτυξη ενιαίων ΑΠ.

αυτόνομα ή ομαδικά και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους παραπέρα καθώς και να αυτοεκφραστούν. Κύριο χαρακτηριστικό των μεθόδων αυτών είναι η μαθητοκεντρικότητα, σε αντίθεση με το δασκαλοκεντρισμό των παραδοσιακών προσεγγίσεων, όπως αυτά εκδηλώθηκαν ιδιαίτερα στα σαββατιανά-απογευματινά τμήματα της ΕΓΠ στην Αυστραλία, στα τέλη της δεκαετίας του 1990 (Arvanitis 2000).

Η παρατήρηση των διδασκαλιών επιβεβαίωσε την εφαρμογή πολλών από τις προαναφερόμενες μεθόδους διδασκαλίας, στη διδακτική πράξη. Βασικές στρατηγικές διδασκαλίας ήταν η χρήση οπτικοακουστικών μέσων και ηλεκτρονικών πηγών, παράλληλα και εναλλακτικά με τα διδακτικά εγχειρίδια, ιδιαίτερα από τους ομογενείς εκπαιδευτικούς. Η πρώτη περίπτωση παρατήρησης αφορούσε τη διδασκαλία που πραγματοποίησε (τρεις διδακτικές περιόδους) ομογενής εκπαιδευτικός δεύτερης γενιάς, με εικοσαετή εμπειρία στη διδασκαλία της ΕΓΠ. Το θέμα της ενότητας ήταν «Οδοιπορικό στην Αυστραλία» και διδάχθηκε στην τρίτη γυμνασίου, στο τμήμα των προχωρημένων, με 17 μαθητές συνολικά. Η ενότητα καλύφθηκε συνολικά σε τέσσερις εβδομάδες. Βασική πηγή ήταν φωτοτυπημένο υλικό που δόθηκε στους μαθητές, από τα βιβλία μαθητή και δραστηριοτήτων «Πράγματα και Γράμματα, επίπεδο 3^ο, ΕΔΙΑΜΜΕ». Παράλληλα μοιράσθηκε (i) φωτοτυπημένο υλικό από ελληνοαυστραλιανές εφημερίδες με αναφορές στη μετανάστευση των Ελλήνων, (ii) ελληνόγλωσσο και αγγλόγλωσσο φωτοτυπημένο υλικό, από βιβλία σχετικά με την ιστορία του ελληνισμού την Αυστραλία.¹⁵⁸ Επιπλέον, προβλήθηκε φωτογραφικό υλικό σχετικό με την ελληνική μετανάστευση, το οποίο αντλήθηκε από τα αρχεία του μεταναστευτικού μουσείου στη Μελβούρνη.

Η παρατήρηση πραγματοποιήθηκε την τρίτη εβδομάδα επεξεργασίας της συγκεκριμένης ενότητας, συμπίπτοντας με τη φάση ολοκλήρωσής της. Την πρώτη περίοδο της διδασκαλίας, οι μαθητές παρουσίασαν ατομικά στην τάξη, προφορικά και γραπτά εργασίες που είχαν προετοιμάσει από την προηγούμενη εβδομάδα, σχετικά με τη μεταναστευτική ιστορία των οικογενειών τους, εμπλουτισμένες με φωτογραφικό και αρχειακό οικογενειακό υλικό (π.χ. φωτογραφίες των παππούδων από τη μετανάστευση και τα πρώτα χρόνια εγκατάστασης, διαβατήρια και εισιτήρια εποχής). Οι μαθητές απάντησαν προφορικά κυρίως στα ελληνικά σε ερωτήσεις των συμμαθητών. Ο εκπαιδευτικός είχε καθοδηγητικό ρόλο. Κατά τη δεύτερη περίοδο οι μαθητές χωρίστηκαν σε πέντε ομάδες και συγκέντρωσαν πληροφορίες από το διαδίκτυο για την οργανωτική δομή και πολιτιστική ζωή του ελληνισμού στην Αυστραλία και τις παρουσίασαν στην τάξη. Δόθηκαν οδηγίες από τον εκπαιδευτικό στα ελληνικά και συμπληρωματικά στα αγγλικά, για τον τρόπο εργασίας. Μεθοδολογικά, υπήρχε αυτονομία των μαθητών να εξερευνήσουν το θέμα που τους ανατέθηκε, χρησιμοποιώντας ως πηγές και εργαλεία τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, στη διπλανή αίθουσα των ελληνικών. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός της τάξης με το βοήθό αποσπασμένο εκπαιδευτικό επέβλεπαν τις ομάδες των μαθητών και παρείχαν επεξηγηματικές πληροφορίες. Ο γλωσσικός κώδικας που χρησιμοποιήθηκε για τη διδασκαλία ήταν κυρίως η ελληνική γλώσσα για την ανάγνωση

¹⁵⁸ Το φωτοτυπημένο υλικό αντλήθηκε από τα βιβλία α) ΕΔΙΑΜΜΕ, 2008, *Από τη Ζωή των Ελλήνων στην Αυστραλία*, β) Gilchrist, H. 1992, *Australia and Greeks, vol. I: The Early Years*, Halstead Press, Australia και γ) Tsounis, M. 1971, 'Greek Communities in Australia', PhD thesis, University of Adelaide, Adelaide.

κειμένων και πληροφοριών και στις ερωταπαντήσεις – επικοινωνία εκπαιδευτικού-μαθητών στην τάξη. Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκε και η αγγλική γλώσσα για την απόδοση δυσνόητων σημείων, για την ελληνική μετανάστευση στην Αυστραλία. Ανατέθηκε στους μαθητές η ολοκλήρωση της εργασίας στο σπίτι και η παρουσίασή της στην τάξη, με την ομάδα τους, στο επόμενο μάθημα. Την προκαθορισμένη διδακτική περίοδο, οι ομάδες παρουσίασαν τις εργασίες τους, απαντώντας σε προφορικές ερωτήσεις των συμμαθητών στα ελληνικά και στα αγγλικά. Το τελευταίο δεκαπεντάλεπτο έγινε ανακεφαλαίωση από τον εκπαιδευτικό των στόχων που τέθηκαν στην αρχή της ενότητας, των πηγών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και των θεμάτων που καλύφθηκαν και παρουσιάστηκαν, υποβλήθηκαν ερωτήσεις στους μαθητές για να διαπιστωθεί ο βαθμός απόκτησης νέων γνώσεων για την ελληνική μεταναστευτική εμπειρία στην Αυστραλία και τέλος έγινε στον πίνακα η σύνοψη και η ομαδοποίηση των κεντρικότερων σημείων της ενότητας.

Η δεύτερη περίπτωση παρατήρησης ήταν το τμήμα των προχωρημένων μαθητών της Τετάρτης Γυμνασίου (Υ10). Εκπαιδευτικός του τμήματος ήταν ελλαδίτης αποσπασμένος, με εμπειρία στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας. Ο τίτλος της ενότητας που διδάχθηκε ήταν «η 28^η Οκτωβρίου: ημέρα ειρήνης και συνεργασίας των λαών» και αναπτύχθηκε σε δύο εβδομάδες (τρεις διδακτικές ώρες). Πηγές και μέσα διδασκαλίας ήταν i) φωτοτυπημένο υλικό του εκπαιδευτικού για τα κεντρικά ιστορικά γεγονότα της 28^{ης} Οκτωβρίου ενάντια στον ολοκληρωτισμό, ii) φωτοτυπημένο υλικό από ελληνοαυστραλιανές εφημερίδες για τη συνεργασία Ελλάδα-Αυστραλίας στη Μάχη της Κρήτης, iii) θεατρικό με θέμα «η μάχη της Κρήτης: ο λαβωμένος Αυστραλός στρατιώτης», iv) αποκόμματα παλαιών εφημερίδων με συνεντεύξεις Αυστραλών βετεράνων του 1941, που πήραν μέρος στη μάχη της Κρήτης, v) φωτογραφικό υλικό και αφίσες για του γιορτή του Όχι, vi) πολιτικός και ιστορικός χάρης της Ελλάδας. Η παρακολούθηση έγινε το πρώτο δίωρο διδασκαλίας. Η μεθοδολογία που υιοθετήθηκε από τον εκπαιδευτικό για τη διδασκαλία συμπεριέλαβε τεχνικές όπως η αφήγηση, η ανάγνωση, ο διάλογος, οι ερωταπαντήσεις, η δραματοποίηση, καθώς και η χρήση οπτικών μέσων διδασκαλίας. Η αφόρμιση της διδασκαλίας ξεκίνησε με ερωτήσεις του τύπου «ποια ελληνική εθνική γιορτή γιορτάζουμε τον Οκτώβριο;...τι γιορτάζουμε στις 28 Οκτωβρίου;...πώς βοήθησαν οι Αυστραλοί τους Έλληνες στη μάχη της Κρήτης;». Μετά από μια σύντομη διαλογική συζήτηση, μοιράστηκε στους μαθητές φωτοτυπημένο υλικό με γραπτά κείμενα από τις πηγές που προαναφέρθηκαν και αναρτήθηκαν εικόνες και αφίσες, σχετικά με τη γιορτή και την εποχή. Ακολούθησε η ανάγνωση κειμένων από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές, ερωτήσεις κατανόησης, επεξήγηση ορισμένων σημείων των κειμένων. Στη συνέχεια συμπληρώθηκαν σχετικές γραπτές ασκήσεις και δραστηριότητες κατανόησης γραπτού λόγου, όπως συμπλήρωση κενών, αντιστοιχίσεις λέξεων, απαντήσεις σε ερωτήσεις κατανόησης, αρίθμηση προτάσεων, επιλογή σωστό λάθος. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην παρουσία Αυστραλών στρατιωτών στη μάχη της Κρήτης και ζητήθηκε από μαθητές να αναδιηγηθούν και να ανακαλέσουν προφορικά σημεία του κειμένου σχετικά με το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη, έξω από την πόλη της Πέρθης (το συγκεκριμένο μοναστήρι χτίστηκε από Αυστραλούς βετεράνους που πολέμησαν στη μάχη της Κρήτης και βρήκαν καταφύγιο στο ομώνυμο μοναστήρι, στην Πρέβελη Κρήτης). Έπειτα, μοιράστηκε σε ομάδες μαθητών γραπτό με αναπαράσταση διαλόγων μεταξύ Αυστραλών

στρατιωτών και Κρητικών χωρικών με κενά σημεία, ζητώντας από τους μαθητές να τα συμπληρώσουν και να ολοκληρώσουν το διάλογο. Καταληκτικά, οι ομάδες των μαθητών παρουσίασαν στην τάξη και δραματοποίησαν τους διαλόγους που συμπλήρωσαν και ανέπτυξαν. Η διεξαγωγή της διδασκαλίας έγινε με βασική γλώσσα την ελληνική και την αγγλική να παίζει επεξηγηματικό ρόλο στα δύσκολα σημεία.

Η τρίτη περίπτωση παρατήρησης αφορούσε τη διδασκαλία ομογενούς εκπαιδευτικού με δεκαπέντε χρόνια υπηρεσίας, που δίδαξε την ενότητα «ο Μινωικός πολιτισμός» στη Δευτέρα γυμνασίου, στο τμήμα των αρχαρίων. Η σχετική ενότητα διδάχθηκε για χρονικό διάστημα τεσσάρων εβδομάδων. Η παρακολούθηση έγινε για δυο διδακτικές περιόδους, στο τελευταίο στάδιο της ενότητας, την τέταρτη εβδομάδα. Κατά τις προηγούμενες ενότητες ήδη είχε γίνει η παράδοση και η επεξεργασία σημαντικού τμήματος της ενότητας. Πρώτη βασική πηγή άντλησης του διδακτικού υλικού ήταν το εγχειρίδιο «Ελληνικός Πολιτισμός 1, ΟΑΕΔ, ενότητα 3, σελίδες 22-47». Η συγκεκριμένη ενότητα μεταφράστηκε από την εκπαιδευτικό στα αγγλικά, και δόθηκε δίγλωσσα στους μαθητές. Παράλληλα, ως δεύτερη πηγή υλικού χρησιμοποιήθηκαν δίσκοι (CD's) στην αγγλική γλώσσα που προβλήθηκαν στην οθόνη της τάξης, συμπεριλαμβάνοντας (i) ταινία με ιστορικό-αρχαιολογικό περιεχόμενο για το Μινωικό πολιτισμό και την καταστροφή του από το ηφαιστειο της Θήρας και (ii) το ταξίδι του Θησέα στην Κρήτη και τη μονομαχία με το Μινώταυρο. Τρίτη πηγή άντλησης υλικού ήταν ηλεκτρονικές ιστοσελίδες με περιεχόμενο που αναφερόταν στο εξεταζόμενο θέμα. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ζεύγη και βρήκαν πληροφορίες (γραπτά κείμενα και εικόνες) για πτυχές του Μινωικού πολιτισμού.

Στη φάση της δίωρης παρακολούθησης παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα: Το πρώτο μισάωρο ομάδες μαθητών παρουσίασαν κατασκευές από πηλό, χαρτόνι και ξύλο των ανακτόρων του Μίνωα, του Λαβύρινθου και της καταστροφής των ανακτόρων από το ηφαιστειο της Θήρας. Επίσης παρουσίασαν αναπαραστάσεις από την καθημερινή ζωή των Κρητών της εποχής. Στη διάρκεια της παρουσίασης έδιναν τις απαραίτητες επεξηγήσεις στα αγγλικά, ενθαρρυνόμενοι από την εκπαιδευτικό να αναφέρουν στα ελληνικά επιλεγμένες λέξεις κλειδιά, που ήταν αναγραμμένες στον πίνακα. Στο τέλος κάθε παρουσίασης μαθητές των ομάδων απαντούσαν σε ερωτήσεις συμμαθητών για τον τρόπο που εργάστηκαν και το θέμα που παρουσίασαν. Στη συνέχεια, οι ομάδες των μαθητών ανασυγκροτήθηκαν με διαφορετική σύνθεση και για ένα μισάωρο έγραψαν στα αγγλικά σύντομους διαλόγους, επιλέγοντας ένα θέμα από αυτά που ήταν αναγραμμένα στον πίνακα, σε σχέση με το μινωικό πολιτισμό και τη μυθολογία. Η εκπαιδευτικός της τάξης και ο αποσπασμένος εκπαιδευτικός παρείχαν βοήθεια σε κάθε μαθητή να αποδώσει στα ελληνικά μια φράση από το διάλογο της ομάδας που ετοίμασαν. Στο τέλος δραματοποιήθηκαν οι εξής διάλογοι στην τάξη, με τους μαθητές να ενθαρρύνονται να αποδώσουν την πρόταση που έμαθαν στα ελληνικά: (i) ο Δαίδαλος και ο Ίκαρος (ii) η μονομαχία Θησέα – Μινώταυρου και (iii) η φυγή από το Λαβύρινθο και η επιστροφή στην Αθήνα.

Η τέταρτη και καταληκτική περίπτωση παρατήρησης αφορούσε τη διδακτική ενότητα «ο ελληνικός γάμος άλλοτε και τώρα» σε τμήμα αρχαρίων της τρίτης γυμνασίου. Η ενότητα συνολικά αναπτύχθηκε σε χρονικό διάστημα τριών εβδομάδων. Η παρατήρηση της διδασκαλίας πραγματοποιήθηκε την τρίτη

εβδομάδα και διήρκησε δυο διδακτικές περιόδους. Οι πηγές οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για τη διδασκαλία ήταν: (i) η κινηματογραφική επιτυχία «*My Big Fat Greek Wedding*»,¹⁵⁹ στα αγγλικά με ελληνικούς υπότιτλους, (ii) το βιβλίο *Από τη ζωή των Ελλήνων στην Αυστραλία, 2008, ΕΔΙΑΜΜΕ, σ. 16* (θέμα: *Ελληνίδες νύφες στην Αυστραλία τη δεκαετία του 1960*)¹⁶⁰ και (iii) δίγλωσσο φωτοτυπημένο υλικό από το προσωπικό αρχείο της εκπαιδευτικού για τα ήθη και έθιμα του ελληνικού παραδοσιακού γάμου και (iv) προβολή βιντεοταινίας με θέμα «φλωρινιώτικος παραδοσιακός γάμος», που περιγράφει την αναπαράσταση του παραδοσιακού γάμου, από το σύλλογο χωριών Φλώρινας, σε πολιτιστική εκδήλωση εθnikοτοπικού χαρακτήρα. Στη διάρκεια των δύο πρώτων εβδομάδων, σύμφωνα με τα σχεδιαγράμματα διδασκαλίας και την συζήτηση με την εκπαιδευτικό, προβλήθηκε η προαναφερόμενη ταινία. Στη συνέχεια έγιναν σχετικές γραπτές ασκήσεις και δραστηριότητες κατανόησης της ταινίας και των ελληνικών εθίμων του γάμου που παρουσιάστηκαν στην ταινία. Επίσης, έγινε η επεξεργασία του κειμένου σχετικά με τις Ελληνίδες νύφες στην Αυστραλία και διατυπώθηκαν παραλληλισμοί με τις Ελληνίδες νύφες στις Ηνωμένες Πολιτείες. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν συγκρίσεις στην τάξη για τη συμπεριφορά της πρώτης γενιάς και ειδικότερα των γυναικών (δεκαετία του 1960) στην επιλογή συντρόφου, και της δεύτερης γενιάς, με την ανάδυση του φαινομένου των μικτών γάμων. Κεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας ήταν η ανάγνωση, η διήγηση, ο διάλογος, η ερωτηματική μέθοδος, η χρήση οπτικοακουστικών μέσων.

Στη φάση της παρατήρησης, η θεματική ενότητα αναφερόταν στα ήθη και έθιμα του ελληνικού γάμου. Διαβάστηκαν στα ελληνικά από τον αποσπασμένο και στα αγγλικά από την ομογενή εκπαιδευτικό φωτοτυπημένα κείμενα. Οι μαθητές παρακινήθηκαν να διαβάσουν σιωπηρά και μεγαλόφωνα τα δίγλωσσα κείμενα και απάντησαν σε ερωτήσεις κατανόησης προφορικά και γραπτά. Επίσης, προβλήθηκε δεκαπεντάλεπτη ταινία με την αναπαράσταση τοπικού φλωρινιώτικου γάμου, με μικτό γλωσσικό κώδικα στα ελληνικά και αγγλικά. Στην ανάλυση της ταινίας οι μαθητές εντόπισαν και κατέγραψαν πρακτικές και έθιμα που σχετίζονται με τον παραδοσιακό ελληνικό γάμο. Συνεχίζοντας, απάντησαν γραπτά σε ερωτήσεις κατανόησης, αριθμίσαν και έγραψαν στη σειρά πρακτικές και έθιμα του ελληνικού γάμου. Τέλος, ζητήθηκε από τους μαθητές να περιγράψουν γραπτά ένα γάμο που παρακολούθησαν και να τον συγκρίνουν (i) με τον ελληνικό παραδοσιακό φλωρινιώτικο γάμο και (ii) την ταινία που παρακολούθησαν την πρώτη εβδομάδα της ενότητας. Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας διαβάστηκαν και σχολιάστηκαν στην τάξη αντιπροσωπευτικές εργασίες των μαθητών.

Εμβαθύνοντας τα αποτελέσματα των παρατηρήσεων και αντιπαραβάλλοντας τις τέσσερις διδασκαλίες που παρατηρήθηκαν, διαπιστώνεται ότι από μεθοδολογικής άποψης πληρούν τα σύγχρονα κριτήρια και προϋποθέσεις για τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού σε τμήματα προχωρημένων και αρχαρίων μαθητών, ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας αντίστοιχα. Τα κριτήρια αυτά αναφέρονται στη χρήση σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας, στην πρόκληση ενδιαφέροντος των μαθητών, στη συμμετοχική

¹⁵⁹ Η ταινία γράφηκε από τη Νία Βάρδαλου και σκηνοθετήθηκε από τον Joel Zwick το 2002.

¹⁶⁰ Παράλληλα χρησιμοποιήθηκε συμπληρωματικά το παρακάτω εγχειρίδιο για την άντληση πληροφοριών για τις Ελληνίδες νύφες στις ΗΠΑ, Δαμανάκης, Μ. (επιμ.), 2008β, *Από τη Ζωή των Ελλήνων στη Διασπορά*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο.

μάθηση, στη μαθητοκεντρικότητα, στη χρήση και αξιοποίηση σύγχρονων πολυμέσων διδασκαλίας, και τέλος τη χρήση πολλαπλού υλικού. Ιδιαίτερα οι ομογενείς εκπαιδευτικοί διαμόρφωσαν θετικό κλίμα διαντιδράσεων στις τάξεις, με εναλλαγή του γλωσσικού κώδικα ανάλογα με τις προϋποθέσεις των μαθητών και το σημείο του μαθήματος. Επιπρόσθετα, παράλληλα με την αυτενέργεια καλλιεργήθηκε το πνεύμα ομαδικότητας και η διάρθρωση θεατρικών ρόλων έγινε σύμφωνα με τις επιλογές και τις ικανότητες των μαθητών. Εξετάζοντας παραπέρα τις προηγούμενες τέσσερις διδασκαλίες, διαπιστώθηκε πως οι συγκεκριμένες ενότητες αναφέρονται σε θεματικές σχετικές με την ιστορία των Ελλήνων στην Αυστραλία (i) οδοιπορικό στην Αυστραλία και (ii) οι Ελληνίδες νύφες στην Αυστραλία, καθώς και ενότητες με διαπολιτισμικό προσανατολισμό όπως οι μικτοί γάμοι.

ε) Τεχνικές αξιολόγησης

Η αξιολόγηση του διδακτικού αποτελέσματος και της προόδου των μαθητών αποτελεί δείκτη επιτυχίας της διδασκαλίας και είναι απαραίτητο εργαλείο για την ανατροφοδότηση και παραπέρα βελτίωση της διδασκαλίας. Η αξιολόγηση χαρακτηρίζεται διαγνωστική-αρχική (diagnostic), όταν αξιολογείται το επίπεδο ενός μαθητή για να καταταγεί σε ανάλογο γνωστικό επίπεδο μάθησης (Hawkins & William 2007). Ακόμη χαρακτηρίζεται διαρκής (formative), όταν αξιολογείται η πρόοδος των μαθητών συνεχώς κατά τη διάρκεια της μάθησης, και συνολική (summative), όταν η αξιολόγηση γίνεται στο τέλος μιας ευρύτερης ενότητας, ενός τριμήνου ή εξαμήνου (Bennett 2011).

Η εξέταση των τεχνικών αξιολόγησης που εφαρμόζονται στα τέσσερα κρατικά γυμνάσια, για τη διδασκαλία της ΕΓΠ στηρίχθηκε σε δεδομένα που συλλέχθηκαν από τα ΑΠ των σχολείων, και τα σχέδια των διδασκαλιών. Διαπιστώθηκε πως οι τεχνικές αξιολόγησης εναρμονίζονται με τις γενικότερες κατευθύνσεις κάθε σχολικής μονάδας για το σύνολο των μαθημάτων που προσφέρουν. Συγκεκριμένα, η επίδοση κάθε μαθητή αξιολογείται πρώτο στη διάρκεια επεξεργασίας και ολοκλήρωσης κάθε ενότητας και δεύτερο στο τέλος κάθε τριμήνου. Η πρώτη περίπτωση συμπεριλαμβάνει τεχνικές όπως (i) έλεγχος γραπτών εργασιών των μαθητών, (ii) προφορική απόδοση των μαθητών και αξιολόγηση της συμμετοχής τους στη διάρκεια των συζητήσεων και (γ) σύντομες γραπτές εργασίες-projects. Η δεύτερη περίπτωση αφορά τη συνολική απόδοση των μαθητών κάθε τρίμηνο, με γραπτές εξετάσεις ή άλλες γραπτές εργασίες. Στο τέλος κάθε τριμήνου ενημερώνονται οι γονείς, γραπτά για την πρόοδο των μαθητών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ισχύουν σε κάθε σχολική μονάδα.

Η αξιολόγηση των μαθητών πραγματοποιείται με βάση προκαθορισμένα κριτήρια, από τον εκπαιδευτικό της τάξης, τα οποία διαχωρίζονται στα γενικά και στα ειδικά. Τα γενικά κριτήρια αξιολογούν τα ακόλουθα:

- Συμμετοχή του μαθητή στις συζητήσεις της τάξης
- Ικανότητα αναδίγησης ιστορικών/πολιτιστικών γεγονότων και εθίμων
- Ολοκλήρωση προκαθορισμένων γραπτών εργασιών και δραστηριοτήτων στο σχολείο και στο σπίτι
- Επίπεδα συνεργασίας με συμμαθητές σε εργασίες ομάδων
- Ικανότητα αυτόνομης εργασίας και ολοκλήρωσή της

- Κατανόηση του πολιτιστικού / ιστορικού γεγονότος και στοιχείου που διδάσκεται

Τα ειδικά κριτήρια αξιολόγησης αναφέρονται στους ειδικούς σκοπούς κάθε διδακτικής ενότητας και στο βαθμό επίτευξής τους για κάθε μαθητή. Είναι δυνατό να συμπεριλαμβάνουν κριτήρια όπως τα παρακάτω (π.χ. τίτλος θεματικής ενότητας: Τα μάρμαρα και τα γλυπτά του Παρθενώνα):

- Κατανόηση κεντρικών ιστορικών πληροφοριών για την Ακρόπολη και τις αρχαιότητές της
- Κατανόηση ιστορικών γεγονότων σχετικά με τα μάρμαρα του Παρθενώνα
- Κατανόηση της σημασίας των μαρμάρων του Παρθενώνα για τον ελληνικό πολιτισμό και τον ελληνισμό
- Ικανότητα των μαθητών να ανατρέξουν και να αξιοποιήσουν πηγές άντλησης πληροφοριών

Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τη συνεχή αξιολόγηση των μαθητών στη διάρκεια του έτους, θεωρώντας τη βασική για τη βελτίωση και την ανατροφοδότηση της παρεχόμενης μάθησης. Επιπλέον, η αξιολόγηση είναι απαραίτητη προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι μαθητές κατέκτησαν και εμπέδωσαν πληροφορίες για την ελληνική ιστορία και πολιτισμό. Επίσης, θεωρείται απαραίτητη προκειμένου οι μαθητές να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Επίσης, στην αξιολόγηση εξετάζεται ο βαθμός κατάκτησης της πολιτισμικής γνώσης σε συνάρτηση με την χρήση της ελληνικής γλώσσας. Αντίθετα, στα τμήματα των αρχαίων, όπου το βασικό εργαλείο επικοινωνίας είναι η αγγλική γλώσσα, δίνεται έμφαση στην εκμάθηση βασικού λεξιλογίου στα ελληνικά σε σχέση με τις διδασκόμενες ενότητες.

Συνεπώς, η αξιολόγηση των μαθητών στα προγράμματα ΕΓΠ εναρμονίζεται πλήρως με τις σύγχρονες αντιλήψεις και πρακτικές για την αξιολόγηση των μαθητών, γεγονός που προσθέτει κύρος και βαρύτητα στα μάθημα.

Ανακεφαλαιώνοντας, η διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού στα σχολεία θεμελιώνεται στις αρχές της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης και συγκεκριμένα, πρώτο στο δικαίωμα των μαθητών ελληνικής καταγωγής για επαφή και γνώση του πολιτισμού καταγωγής τους, δεύτερο στην πληροφόρηση των μαθητών για διαφορετικές πολιτισμικές εκφράσεις και τρίτο στην ενίσχυση της διαπολιτισμικότητας, στα πλαίσια των σχολικών κοινοτήτων και της αυστραλιανής κοινωνίας. Οι σκοποί διδασκαλίας, που απορρέουν από τις αρχές αυτές είναι η πολιτιστική και διαπολιτισμική πληροφόρηση των μαθητών και η παροχή γνώσεων ανάλογα με το επίπεδό τους. Επιπλέον, η στοχοθεσία διδασκαλίας προσεγγίζει ολιστικά έννοιες όπως η ελληνική γλώσσα και ο ελληνικός πολιτισμός και τις συνεξετάζει. Ωστόσο, οι σκοποί διδασκαλίας δεν αναφέρονται εκτεταμένα στην ελληνοαυστραλιανή μεταναστευτική εμπειρία. Το περιεχόμενο μάθησης και συγκεκριμένα το διδακτικό υλικό χαρακτηρίζεται από πολλαπλότητα πηγών, αντανακλώντας τις σύγχρονες αντιλήψεις για τη διδασκαλία γλωσσών και πολιτισμών. Το υλικό διδασκαλίας συμπεριλαμβάνει πρώτο τις παραγωγές του Πανεπιστημίου Κρήτης, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ, για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας, αλλά και τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού, δεύτερο, προσωπικό υλικό που αναπτύσσεται από τους εκπαιδευτικούς, τρίτο το υλικό της σειράς Παπαλοΐζου, και σε μικρότερο βαθμό άλλες πηγές. Η διδακτέα ύλη έχει πολυθεματικό χαρακτήρα συμπεριλαμβάνοντας ενότητες όπως η

ελληνική διατροφή, η τουριστική Ελλάδα, η ελληνική μυθολογία, η αρχαία Ελλάδα, οι θρησκευτικές παραδόσεις, ενώ οι αναφορές στη ζωή της αυστραλιανής παροικίας είναι περιορισμένες. Από μεθοδολογική άποψη, οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν σύγχρονες τεχνικές και μεθόδους διδασκαλίας και χρησιμοποιούν σύγχρονους τρόπους και πολυμέσα διδασκαλίας, αντίστοιχα με άλλες γνωστικές περιοχές του σχολικού προγράμματος. Στην παρακολούθηση των διδασκαλιών πιστοποιήθηκε η εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας και ιδιαίτερα η μαθητοκεντρικότητα και η συμμετοχική προσπάθεια. Τέλος, η αξιολόγηση των μαθητών είναι διαρκής και συνολική, σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια αξιολόγησης, επιτρέποντας την ανατροφοδότηση της διαδικασίας μάθησης και βελτιώνοντας το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

7.2 Αποτελέσματα Εθνοπολιτισμικών Γνώσεων

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται το επίπεδο πολιτισμικών και ιστορικών γνώσεων των Ελληνοαυστραλών εφήβων, σύμφωνα με τους σκοπούς της έρευνας. Οι μαθητές υποβλήθηκαν σε γραπτή εξέταση εθνοπολιτισμικών γνώσεων, η οποία συμπεριλάμβανε έξι θεματικές περιοχές, όπως εξηγήθηκε στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας. Στον επόμενο πίνακα 7.1 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι των αποτελεσμάτων για κάθε θεματική περιοχή.

**Πίνακας 7.1: Συνολικά Αποτελέσματα Ιστορικών και Πολιτισμικών Γνώσεων
(Σε ποσοστά, N=329)**

	Πεδία Πολιτισμικής-Ιστορικής Γνώσης	Μέσοι Όροι %
1	Ελληνική Γεωγραφία και Ελληνική Διασπορά	62.0
2	Οικογενειακή Ιστορία	54.1
3	Ελληνική Παροικιακή Ζωή	52.7
4	Σπουδαία Πρόσωπα και Θεσμοί στην Ελλάδα	51.7
5	Ελληνική Μυθολογία και Ιστορία	54.2
6	Ορθόδοξη Παράδοση	67.5
	Μέσος Όρος Συνολικών Αποτελεσμάτων	57.1

Όπως διακρίνουμε στα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, ο γενικός μέσος όρος στη γραπτή εξέταση ήταν 57.1%. Η υψηλότερη επίδοση ήταν 88, με άριστα το εκατό και η χαμηλότερη 22 στα εκατό. Η πλειοψηφία των μαθητών (64%) απέδωσε μεταξύ 50 και 65 βαθμών, εκφράζοντας τη μέτρια απόδοσή τους. Επιπλέον, μόνο ένας στους πέντε μαθητές (19.5%) σκόραρε πάνω από 65 μονάδες, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό (16.5%) συγκέντρωσε βαθμολογία κάτω από 50 μονάδες. Τα δύο πεδία με τις καλύτερες βαθμολογίες ανεδείχθησαν πρώτο η 'Ορθόδοξη Παράδοση', με μέση βαθμολογία 67.5% και δεύτερο η 'Ελληνική Γεωγραφία και Ελληνική Διασπορά', με 62% μέσο όρο απόδοσης. Οι υπόλοιπες περιοχές κινήθηκαν σε χαμηλότερα βαθμολογικά επίπεδα και αφορούσαν την 'Ελληνική Μυθολογία και Ιστορία' (54.2%), την 'Οικογενειακή Ιστορία' (54.1%), την 'Ελληνική Παροικιακή Ζωή' (52.7%), και τέλος

τα 'Σπουδαία Πρόσωπα και Θεσμοί στην Ελλάδα και στην Αυστραλία' (51.7%). Αναλυτικότερη εικόνα των αποτελεσμάτων για κάθε πεδίο εξέτασης παρουσιάζεται στη συνέχεια.

α) Ελληνική γεωγραφία και ελληνική διασπορά

Οι γνώσεις για την ελληνική γεωγραφία και διασπορά για ορισμένους μαθητές αποτελούν προϊόν άμεσης επαφής και εμπειρίας από ταξίδια στην Ελλάδα ή την πολιτισμοποίησή τους στον ομογενειακό χώρο. Για άλλους συνιστούν έμμεσες γνώσεις που αποκτήθηκαν και μέσα από τη σχολική τους εκπαίδευση. Ζητήθηκε από τους μαθητές να απαντήσουν σε έξι ερωτήσεις που αντικατοπτρίζουν βασικές γνώσεις για την Ελλάδα και την ελληνική διασπορά, όπως διακρίνουμε στον πίνακα της επόμενης σελίδας

Η συνολική βαθμολογία των σωστών απαντήσεων στο συγκεκριμένο πεδίο ήταν 62%, ενώ των λαθεμένων 37%. Επίσης, ένα ελάχιστο ποσοστό μαθητών (1%) δεν απάντησαν σε κάποιες ερωτήσεις. Η πρώτη ερώτηση ήταν 'μπορείς να αναφέρεις τρεις ελληνικές πόλεις, εκτός της Αθήνας;'. Περισσότεροι μαθητές από τα δύο τρίτα (68.2%) αποκρίθηκαν θετικά, ενώ το 31.1% έδωσαν λαθεμένες απαντήσεις και το 0.7% δεν αποκρίθηκαν. Η πρώτη σε συχνότητα πόλη που αναφέρθηκε ήταν η Θεσσαλονίκη, συμπεριλαμβάνοντας επίσης και άλλες πόλεις της Ελλάδας. Η δεύτερη ερώτηση ήταν 'μπορείς να ονομάσεις τρία ελληνικά νησιά;'. Το 75.1% των απαντήσεων που δόθηκαν ήταν σωστές, με τους μαθητές να είναι σε θέση να κατονομάσουν τουλάχιστο δύο ελληνικά νησιά. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως το 15% των ερωτηθέντων προτίμησαν να δώσουν τα ονόματα των νησιών στα ελληνικά. Επιπρόσθετα, σχεδόν ένας στους τέσσερις εφήβους (24%) δεν ήταν σε θέση να δώσει τη σωστή απάντηση και το 0.9% δεν απάντησαν στην ερώτηση. Η τρίτη κατά σειρά ερώτηση ήταν 'ποιος είναι ο πληθυσμός της Ελλάδας;'. Με περισσότερους από τους μισούς μαθητές (54%) να δίνουν τη σωστή απάντηση. Ενώ, οι υπόλοιποι (44.8%), δε γνωρίζουν το πληθυσμό της Ελλάδας και το 1.2% δε συμπλήρωσε την ερώτηση. Στη συνέχεια, το δείγμα συμπλήρωσε την τέταρτη ερώτηση που ήταν 'γράψε τρεις γειτονικές χώρες με την Ελλάδα'. Η στατιστική ανάλυση έδειξε ότι σχεδόν οι μισές απαντήσεις (49.2%) ήταν εύστοχες, ενώ ένα παρόμοιο ποσοστό (49.7%) του δείγματος έδωσε λαθεμένες απαντήσεις, αναφέροντας άλλες χώρες. Επίσης, το 1.1% των μαθητών δεν απάντησαν. Στην πέμπτη ερώτηση το δείγμα κλήθηκε να απαντήσει μια ερώτηση πολλαπλής επιλογής για τον πληθυσμό της ελληνικής διασποράς παγκοσμίως. Το 53.7% των μαθητών είναι πληροφορημένο για τον πληθυσμό της ελληνικής διασποράς, ενώ το 45.5% αγνοούν την απάντηση και το 0.8% δεν αποκρίθηκαν. Η έκτη και καταληκτική ερώτηση ήταν 'μπορείς να ονομάσεις τρεις χώρες με μεγάλο πληθυσμό Ελλήνων, εκτός Ελλάδας;'. Στη συγκεκριμένη ερώτηση οι Ελληνοαυστραλοί έφηβοι ανταποκρίθηκαν θετικότερα, με την πλειοψηφία (71.6%) να δίνουν σωστή απάντηση. Στο σύνολο των σωστών απαντήσεων συμπεριλαμβάνονταν ιδιαίτερα η Αυστραλία, ενώ άλλες χώρες που δηλώθηκαν ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η Γερμανία, ο Καναδάς, η Αγγλία, η Ρωσία και άλλες με μικρότερη συχνότητα. Επιπρόσθετα, το 27.4% του δείγματος έδωσε λαθεμένες απαντήσεις, δείχνοντας πως αγνοούν μια σημαντική διάσταση του χώρου όπου αναπτύσσονται οι ελληνικές διασπορικές κοινότητες. Επιπλέον, το 1% του δείγματος δεν αποκρίθηκε στην ερώτηση αυτή.

Πίνακας 7.2: Ελληνική Γεωγραφία και Ελληνική Διασπορά (Σε ποσοστά, N = 329)

	Ερωτήματα-Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	Μπορείς να αναφέρεις τρεις ελληνικές πόλεις, εκτός της Αθήνας;	68.2	31.1	0.7
2	Μπορείς να ονομάσεις τρία ελληνικά νησιά;	75.1	24	0.9
3	Ποιος είναι ο πληθυσμός της Ελλάδας;	54	44.8	1.2
4	Γράψε τρεις γειτονικές χώρες με την Ελλάδα	49.2	49.7	1.1
5	Η ελληνική διασπορά σε όλο τον κόσμο αριθμεί περίπου: α) εννέα-δέκα εκατομμύρια β) τέσσερα-πέντε εκατομμύρια γ) ένα-δύο εκατομμύρια	53.7	45.5	0.8
6	Μπορείς να ονομάσεις τρεις χώρες με μεγάλο αριθμό Ελλήνων, εκτός Ελλάδας;	71.6	27.4	1.0
	ΣΥΝΟΛΟ Σωστές	62	37	1

Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν καλό επίπεδο γνώσεων για ορισμένες παραμέτρους και χαμηλό ή μέτριο για άλλες. Έτσι, το δείγμα φαίνεται να γνωρίζει ικανοποιητικά τα ονόματα τουλάχιστον δυο-τριών ελληνικών νησιών, καθώς και τρεις πόλεις της Ελλάδας, εκτός της Αθήνας. Επιπλέον, η πλειοψηφία μπορεί να κατονομάσει δυο-τρεις χώρες όπου υπάρχουν πολυπληθείς ελληνικές διασπορικές ομάδες. Αντίθετα, οι γνώσεις τους είναι μέτριες ή χαμηλές για πεδία όπως ο πληθυσμός της Ελλάδας και της ελληνικής διασποράς και οι χώρες που γειτονεύουν με την Ελλάδα. Οι γνώσεις αυτές σε μεγάλο βαθμό αντικατοπτρίζουν τις έμμεσες εμπειρίες των μαθητών, μέσα από την πολιτισμοποίησή τους (π.χ. τις αφηγήσεις άλλων προσώπων που ταξίδεψαν στην Ελλάδα) ή την απουσία οργανωμένης μάθησης.

β) Οικογενειακή ιστορία

Η γνώση της οικογενειακής ιστορίας συγκροτεί από μόνη της ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο με σημαντική βαρύτητα στην εθνοπολιτισμική ταυτοποίηση του δείγματος με τις καταγωγικές του καταβολές. Ιδιαίτερα, για τους μαθητές που ανήκουν σε ομοεθνοτικές οικογένειες πρώτης γενιάς, δηλαδή τουλάχιστον ένας από τους γονείς τους γεννήθηκε στην Ελλάδα. Αλλά, και για τους μαθητές των οποίων οι παππούδες ήρθαν από την Ελλάδα, η συλλογική οικογενειακή μνήμη παραμένει ζωντανή, συνοδευόμενη σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό από προφορικές αναφορές στον τόπο προέλευσης. Οι αναφορές αυτές, ως εργαλείο ιστορικής μνήμης και εθνοπολιτισμικής πληροφόρησης, όπως είδαμε στο θεωρητικό πλαίσιο λειτουργούν για την τρίτη γενιά ως δανεισμένη γνώση και διαμορφώνουν εθνοπολιτισμική συνείδηση. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι δυο σχετικές ερωτήσεις που υποβλήθηκαν στους μαθητές.

Πίνακας 7.3: Οικογενειακή Ιστορία (Σε ποσοστά, N =329)

	Ερωτήματα-Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	Μπορείς να ονομάσεις την πόλη, χωριό ή περιοχή της Ελλάδας από όπου κατάγονται οι παππούδες και οι γονείς σου;	62.6	35	2.4
2	Γνωρίζεις ποια δεκαετία μετανάστευσαν οι παππούδες / γονείς σου στην Αυστραλία;	45.5	53.3	1.2
	ΣΥΝΟΛΟ Σωστές	54.1	44.1	1.8

Το πρώτο σχετικό ερώτημα που κλήθηκαν να απαντήσουν οι μαθητές ήταν 'μπορείς να ονομάσεις την πόλη, χωριό ή περιοχή της Ελλάδας από όπου κατάγονται οι παππούδες και οι γονείς σου;' Λιγότεροι από τα δύο τρίτα των πληροφορητών (62.6%) ήταν σε θέση να κατονομάσουν τουλάχιστο δυο από τις περιοχές οικογενειακής τους καταγωγής. Ενδιαφέρουσα διάσταση των απαντήσεων είναι το γεγονός ότι από τις σωστές απαντήσεις που δόθηκαν (62.6%), το 41.7% αναφέρονταν σε συγκεκριμένα ονόματα χωριών ή πόλεων, ενώ το υπόλοιπο 20.9% είχε πιο γενικό χαρακτήρα, προσδιορίζοντας τη γεωγραφική περιοχή (π.χ. «Πελοπόννησος» ή «έξω από τα Γρεβενά»). Αντίθετα, περισσότεροι από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων (35%) δεν ήταν σε θέση να δώσουν ακριβείς απαντήσεις, απαντώντας αόριστα και γενικά, όπως «δε γνωρίζω» ή «κάπου από την Ελλάδα». Τέλος, ένα ποσοστό (2.4%) δε συμπλήρωσε καθόλου τη συγκεκριμένη ερώτηση.

Η δεύτερη ερώτηση που υποβλήθηκε στους μαθητές ήταν 'γνωρίζεις ποια δεκαετία μετανάστευσαν οι παππούδες / γονείς σου στην Αυστραλία;' Η ανάλυση των απαντήσεων έδειξε πως λιγότεροι από τους μισούς εφήβους (45.5%) είναι σε θέση να προσδιορίσουν τη δεκαετία μετανάστευσης των παππούδων ή των γονέων τους. Κυριάρχησαν απαντήσεις του τύπου «τη δεκαετία του 1960», ή «ήρθαν με πλοίο τη δεκαετία του 1950» ή «μετά τον πόλεμο». Στην προηγούμενη ερώτηση οι μαθητές από διεθνικούς γάμους έδωσαν στοιχεία μόνο για τους παππούδες ελληνικής καταγωγής. Επίσης, οι μισοί από τους μαθητές των οποίων οι παππούδες δε ζουν πλέον, προσπάθησαν να δώσουν πληροφορίες στο βαθμό που γνώριζαν για τη δεκαετία οικογενειακής τους μετανάστευσης στην Αυστραλία. Αντίθετα, ο μεγαλύτερος αριθμός των ερωτηθέντων (53.3%) δήλωσε άγνοια για το πότε μετανάστευσε η οικογένειά τους στην Αυστραλία. Επισημαίνεται ότι το 3.1% από το ποσοστό αυτό απάντησε πως τουλάχιστον ένας από τους παππούδες του ζει στην Ελλάδα (δε μετανάστευσε ποτέ ή επέστρεψε μόνιμα). Επιπρόσθετα, ένα μικρό ποσοστό του δείγματος (1.2%) δε συμπλήρωσε τη συγκεκριμένη ερώτηση.

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκφράζουν αυξημένη γνώση για την περιοχή της οικογενειακής τους καταγωγής, αλλά μειωμένη πληροφόρηση για τη μεταναστευτική τους ιστορία. Η γνώση αυτή για τον τόπο καταγωγής είναι ακόμη πιο συγκροτημένη για τους μαθητές εκείνους (σχεδόν 40%) που έχουν ταξιδέψει τουλάχιστο μία φορά σε αυτόν. Επιπλέον, οι απαντήσεις που δόθηκαν για την οικογενειακή ιστορία αποτελούν δείκτη και των οικογενειακών συζητήσεων για τα δυο αυτά ερωτήματα που τέθηκαν. Τα ποσοστά αυτά ερμηνεύονται και κατανοούνται πληρέστερα αν συνεξετάσουμε προγενέστερα ευρήματα της έρευνας. Για παράδειγμα, μόνο το 37.2% των μαθητών συζητά συχνά για την οικογενειακή του ιστορία με τους γονείς του και το 46.9% αντίστοιχα με τους παππούδες του. Υπογραμμίζουμε ότι οι

απαντήσεις των μαθητών στις δυο προηγούμενες ερωτήσεις αποκρυπτογραφούν μερικώς τις γνώσεις για την οικογενειακή τους ιστορία στα πλαίσια της παρούσας έρευνας.

γ) Ελληνική παροικιακή ζωή

Παρόμοια με τα προηγούμενα πεδία, οι γνώσεις των Ελληνοαυστραλών εφήβων για την ελληνική παροικιακή ζωή διαμορφώνονται άμεσα από το βαθμό προσωπικής τους συμμετοχής σε αυτή, δηλαδή έχουν βιωματικό χαρακτήρα. Παράλληλα, έχουν έμμεσο περιεχόμενο, δηλαδή πρόκειται για γνώση που προσλαμβάνεται μέσα από οικογενειακές ή ευρύτερες συζητήσεις ή ακόμα πληροφόρηση που προέρχεται από τα ΜΜΕ. Το μεγάλο εύρος των πτυχών και παραμέτρων της παροικιακής ζωής δεν επιτρέπει φυσικά παρά μόνο τη διεξοδική και αποσπασματική αξιολόγηση των σχετικών γνώσεων για αυτή. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκαν δέκα ερωτήσεις-πεδία, οι οποίες απαντήθηκαν από τους μαθητές, όπως παρατίθενται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 7.4: Ελληνική Παροικιακή Ζωή (Σε ποσοστά, N = 329)

	Ερωτήματα-Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	Μπορείς να ονομάσεις δυο ελληνικές αδελφότητες ή ελληνικούς οργανισμούς στην Αυστραλία;	45.6	53.8	0.6
2	Μπορείς να αναφέρεις δύο ελληνικά φεστιβάλ ή συλλογικές εκδηλώσεις στην Αυστραλία;	46.9	52.3	0.8
3	Μπορείς να αναφέρεις δυο ελληνοαυστραλιανές εφημερίδες;	63.5	36	0.5
4	Μπορείς να γράψεις δυο ραδιοφωνικούς σταθμούς που παρουσιάζουν προγράμματα στην ελληνική γλώσσα;	49.9	49.2	0.9
5	Μπορείς να γράψεις δυο τηλεοπτικούς σταθμούς που παρουσιάζουν προγράμματα στην ελληνική γλώσσα;	59.7	39.9	0.4
6	Μπορείς να αναφέρεις δύο Ελληνοαυστραλούς ηγέτες / πρόσωπα της πολιτικής ή δημόσιας ζωής (στο χώρο της ελληνικής παροικίας ή ευρύτερα στην Αυστραλία);	50.9	48.2	0.9
7	Μπορείς να αναφέρεις δύο Ελληνοαυστραλούς τραγουδιστές / μουσικούς / καλλιτέχνες ή μουσικά και καλλιτεχνικά σχήματα;	48.7	50.3	1
8	Μπορείς να αναφέρεις δύο Ελληνοαυστραλούς ηθοποιούς ή πρόσωπα της τηλεόρασης;	51.8	47.5	0.7
9	Μπορείς να αναφέρεις δύο Ελληνοαυστραλούς αθλητές;	51.3	47.9	0.8
10	Μπορείς να ονομάσεις δυο ελληνοαυστραλιανές ποδοσφαιρικές ομάδες ή άλλα ελληνικά αθλητικά σωματεία;	54.9	44.1	1
	ΣΥΝΟΛΟ Σωστές	52.7	46.4	0.9

Η πρώτη ερώτηση που υποβλήθηκε ήταν 'μπορείς να ονομάσεις δυο ελληνικές αδελφότητες ή ελληνικούς οργανισμούς στην Αυστραλία;' Η ανάλυση των απαντήσεων έδειξε ότι περισσότεροι από τους μισούς μαθητές (53.8%) παρουσιάζουν σοβαρή αδυναμία να αναφέρουν τα ονόματα δύο ελληνικών αδελφοτήτων ή γενικότερα ελληνικών οργανισμών. Το ποσοστό των εύστοχων απαντήσεων ήταν μόλις 45.6%, ενώ το 0.6% δεν απάντησαν καθόλου. Μεταξύ των σωστών απαντήσεων συμπεριλαμβάνονται τίτλοι Ελληνικών Κοινοτήτων (π.χ. Ελληνική Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας, Ελληνική Κοινότητα του Νόρθκοτ), τίτλοι εθnikοτοπικών αδελφοτήτων (π.χ. Κρητική Αδελφότητα Μελβούρνης και Βικτώριας, Παμμακεδονική Ένωση, Παλλακωνική Ένωση κ.α.).

Η δεύτερη ερώτηση που τέθηκε ήταν 'μπορείς να αναφέρεις δύο ελληνικά φεστιβάλ ή συλλογικές εκδηλώσεις στην Αυστραλία;' Οι μισοί και περισσότεροι ερωτηθέντες (52.3%) δεν ήταν σε θέση να απαντήσουν σωστά στην παραπάνω ερώτηση. Αντίθετα, η μειοψηφία των μαθητών (46.9%) έδωσε σωστές απαντήσεις και το 0.8% δεν απάντησε καθόλου. Οι σωστές απαντήσεις αναφέρονταν κατά πλειοψηφική σειρά σε εθnikοτοπικές γιορτές (π.χ. γιορτή Δημητρίων της Παμμακεδονικής Ένωσης, η

γορτή κρασιού των Κυπριακών σωματείων), σε εκδηλώσεις ελληνικών κοινοτήτων (π.χ. φεστιβάλ Αντίποδες της Κεντρικής Κοινότητας Μελβούρνης και Βικτωρίας, φεστιβάλ κινηματογράφου) και τρίτο σε εκδηλώσεις των τοπικών ενοριών και κοινοτήτων (π.χ. πανηγύρι των Αγίων Αναργύρων).

Η τρίτη ερώτηση ήταν 'μπορείς να αναφέρεις δυο ελληνοαυστραλιανές εφημερίδες;' Αντίθετα, με τις προηγούμενες δύο ερωτήσεις το δείγμα ανταποκρίθηκε θετικότερα. Έτσι, το 63.5% των απαντήσεων ήταν εύστοχες. Οι δύο βασικές ελληνοαυστραλιανές εφημερίδες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν «ο Νέος Κόσμος» και «Τα Νέα». Αλλά, περισσότεροι από ένας στους τρεις μαθητές (36%) έδωσαν λάθος απάντηση ή δήλωσαν άγνοια για το περιεχόμενο της ερώτησης. Επιπλέον, το 0.5% του δείγματος δεν απάντησε.

Η τέταρτη ερώτηση 'μπορείς να γράψεις δυο ραδιοφωνικούς σταθμούς που παρουσιάζουν προγράμματα στην ελληνική γλώσσα;' αφορούσε επίσης τα ΜΜΕ. Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν μοιρασμένες. Οι μισοί πληροφορητές (49.9%) έδωσαν σωστά τα ονόματα ενός ή δύο ραδιοφωνικών σταθμών που εκπέμπουν στα ελληνικά, όπως το 3ΧΥ, και το ελληνικό ραδιοφωνικό πρόγραμμα της SBS, που παρουσιάζεται σε καθημερινή βάση. Αντίθετα, οι υπόλοιποι μισοί μαθητές (49.2%) δε γνώριζαν το όνομα κάποιου ελληνικού ραδιοφωνικού προγράμματος αν και δήλωσαν ότι ευκαιριακά ορισμένες φορές ακούνε ελληνική μουσική στο ραδιόφωνο σε οικογενειακές περιστάσεις ή στο αυτοκίνητο. Τέλος, το 0.9% των πληροφορητών δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση.

Η πέμπτη ερώτηση ήταν 'μπορείς να γράψεις δυο τηλεοπτικούς σταθμούς που παρουσιάζουν προγράμματα στην ελληνική γλώσσα;' Θετικά αποκρίθηκε η πλειοψηφία των μαθητών (59.7%), εκφράζοντας τη συχνότερη επαφή τους με δορυφορικά τηλεοπτικά ελληνικά προγράμματα παρά με το ραδιόφωνο. Στις πιο συνηθισμένες απαντήσεις που δόθηκαν συγκαταλέγονται οι ακόλουθες: «ΑΝΤΕΝΑ», «ΜΕΓΑ», «ΕΡΤ», ενώ αρκετοί αναφέρθηκαν στο τοπικό κανάλι 31 και το πολυεθνικό τηλεοπτικό πρόγραμμα της SBS που εκπέμπει στα ελληνικά, κάποιες ώρες την εβδομάδα. Επιπλέον, ένα υψηλό ποσοστό μαθητών (39.9%) δήλωσε αδυναμία να δώσει σωστή απάντηση, καθώς και ένα μηδαμινό ποσοστό (0.4%) του δείγματος δεν απάντησε καθόλου στην ερώτηση αυτή.

Στην έκτη ερώτηση οι μαθητές ρωτήθηκαν αν μπορούν να αναφέρουν δυο Ελληνοαυστραλούς ηγέτες ή πρόσωπα της πολιτικής και δημόσιας ζωής στο χώρο της ελληνικής παροικίας και ευρύτερα στην αυστραλιανή κοινωνία. Οι απαντήσεις του δείγματος εκφράζουν μέτρια επίπεδα γνώσης. Μόλις πάνω από τους μισούς (50.9%) ήταν στη θέση να απαντήσουν σωστά στην ερώτηση, ενώ το 48.2% παρουσίασε αδυναμία ανταπόκρισης στην ερώτηση και το 0.9% δεν απάντησε καθόλου. Οι σωστές απαντήσεις αναφέρονταν κατά σειρά πλειοψηφίας α) σε προέδρους ελληνικών κοινοτήτων και εθνοτοπικών συλλόγων β) σε ιερείς της ενορίας τους και γ) σε βουλευτές και πολιτικούς ελληνικής καταγωγής σε πολιτειακό και κοινοπολιτειακό επίπεδο.

Στη συνέχεια η έβδομη ερώτηση ήταν 'μπορείς να αναφέρεις δυο Ελληνοαυστραλούς τραγουδιστές, μουσικούς, καλλιτέχνες ή μουσικά σχήματα;' Οι απαντήσεις του δείγματος δε δείχνουν αξιοσημείωτες διαφορές σε σχέση με την προηγούμενη ποσόστωση. Συγκεκριμένα, οι μισές από τις απαντήσεις (50.3%)

εκφράζουν σχετική άγνοια των μαθητών, ενώ μόνο το 48.7% των ερωτηθέντων έδωσαν συγκεκριμένα ονόματα Ελληνοαυστραλών τραγουδιστών και μουσικών. Παράλληλα, το 1% του δείγματος δεν απάντησε στην ερώτηση. Στην όγδοη ερώτηση ζητήθηκε από τους εφήβους να αναφέρουν δύο Ελληνοαυστραλούς ηθοποιούς ή πρόσωπα της τηλεόρασης.¹⁶¹ Περισσότεροι από τους μισούς μαθητές (51.8%) απάντησαν ικανοποιητικά στην ερώτηση, ενώ το 47.5% δήλωσε άγνοια και το 0.7% δεν απάντησε.

Η ένατη ερώτηση ζητούσε από τους εφήβους να αναφέρουν δύο Ελληνοαυστραλούς αθλητές. Οι μισοί πληροφορητές (51.3%), έδωσαν σωστές απαντήσεις¹⁶². Αντίθετα, το 47.9% συνάντησαν δυσκολίες να απαντήσουν σωστά και το 0.8% δεν αποκρίθηκαν καθόλου. Στη δέκατη και καταληκτική ερώτηση ζητήθηκε από το δείγμα να ονομάσει δύο ελληνοαυστραλιανές ποδοσφαιρικές ομάδες ή άλλα ελληνικά αθλητικά σωματεία στην Αυστραλία. Το δείγμα ανταποκρίθηκε θετικότερα από την προηγούμενη ερώτηση. Το 54.9% απάντησε σωστά, ενώ το 44.1% δήλωσε ότι δε γνωρίζει κάποιο όνομα ελληνοαυστραλιανής αθλητικής ομάδας και το 1% δεν απάντησε στην ερώτηση που τέθηκε.¹⁶³

Προσεγγίζοντας ερμηνευτικά τα παραπάνω αποτελέσματα διαπιστώνονται τα ακόλουθα: Οι γνώσεις των εφήβων για την παροικιακή κίνηση, γενικά, εμφανίζονται περιορισμένες, αν και κοινωνικοποιούνται στους κόλπους της σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Δηλαδή, οι γνώσεις τους για τη δομή, οργάνωση και πολιτιστική ζωή της παροικίας είναι αποσπασματικές και ασαφείς. Οι περιορισμένες γνώσεις για τις ελληνικές αδελφότητες και τους ελληνικούς οργανισμούς στην Αυστραλία πηγάζουν ασφαλώς από τη χαμηλή τους ένταξη στα σχήματά τους (17.3%), όπως βέβαια διαπιστώθηκε και σε προηγούμενο σημείο της εργασίας. Παράλληλα, αντανάκλα τη χαμηλή παρακολούθηση των παροικιακών πολιτιστικών δρώμενων, αφού μόνο το ένα πέμπτο (22.1%) του δείγματος παρακολουθεί συχνά παροικιακά συλλογικά γεγονότα κάθε χρόνο. Ωστόσο, η αδυναμία των μαθητών να περιγράψουν με ακρίβεια τα γεγονότα αυτά δε σημαίνει ότι τα αγνοούν τελείως, αλλά ερμηνεύεται ως μη συστηματοποιημένη εμπειρία.

Η γνώση που προέκυψε για τα ελληνοαυστραλιανά ΜΜΕ και συγκεκριμένα για τον τύπο και την τηλεόραση συγκεντρώνει υψηλότερα ποσοστά σε σύγκριση με άλλα πεδία της ελληνοαυστραλιανής ζωής, για τα οποία ρωτήθηκαν οι μαθητές. Η δυνατότητα πολλών Ελληνοαυστραλών εφήβων να αναφέρουν ένα-δύο ελληνόφωνα τηλεοπτικά κανάλια αντιστοιχεί με το ποσοστό συχνής ή σποραδικής έστω παρακολούθησης ελληνικών σειρών στην τηλεόραση (58.1%). Αντίθετα, δεν υπάρχει ανάλογη αντιστοιχισή των μαθητών που μπορούν να ονομάσουν μια-δύο ελληνόγλωσσες εφημερίδες στην Αυστραλία (63.5%) με το ποσοστό των μαθητών (23%) που έχουν σποραδική έστω επαφή με τον ελληνοαυστραλιανό τύπο. Η γνώση αυτή είναι επιφανειακή, δείχνοντας απλά ότι στα σπίτια των μαθητών ή των παππούδων τους μπαίνει ο

¹⁶¹ Μεταξύ των ηθοποιών και των τηλεοπτικών προσώπων αναφέρθηκαν ονόματα όπως ο ηθοποιός Νίκος Γιαννόπουλος, ο κωμικός Γιώργος Καπινάρης, η τηλεπαρουσιάστρια Ελένη Καπράλου, ο θεατρικός παραγωγός Θανάσης Μακρυγιώργος, ο σεφ Γιώργος Καλομπάρης κ.α.

¹⁶² Στα πρόσωπα που παρατέθηκαν τα συχνότερα ήταν Μιχάλης Θεόκλητος (ποδοσφαιριστής), David Ζαχαράκης (παίκτης του AFL), Αντρέας Δημητρίου (από το χώρο του αυστραλιανού ποδοσφαίρου, AFL), και Γρηγόρης Παλικαρίδης (παίκτης του γκολφ).

¹⁶³ Τα ποδοσφαιρικά σωματεία που αναφέρθηκαν ήταν South Melbourne Hellas, η AEK, Brunswick Soccer City, Oakleigh Canons, Helderberg United και άλλες ομάδες σε μικρότερη συχνότητα.

ελληνικός τύπος και το σχετικό αγγλικό ένθετο. Επιπρόσθετα, αν και ο μισός πληθυσμός του δείγματος είναι σε θέση να αναφέρει ένα ή δυο ονόματα ηγετών από το χώρο της ελληνικής ομογένειας, οι προσδιορισμοί τους έχουν τοπικό χαρακτήρα, αφού αναφέρονται κυρίως σε τοπικούς παροικιακούς ηγέτες της κοινότητας, της ενορίας ή του συλλόγου τους, ενώ συμπεριλαμβάνουν σε μικρότερο βαθμό ευρύτερες αναφορές σε Έλληνες πολιτικούς που τους εκπροσωπούν στον αυστραλιανό χώρο. Επίσης, το μέτριο επίπεδο γνώσεων που διαπιστώθηκε για περιοχές όπως οι Ελληνοαυστραλοί καλλιτέχνες και αθλητές εκφράζει ότι δεν αποτελούν βασική παράμετρο κοινωνικοποίησης τους.

δ) Σημαντικά πρόσωπα και θεσμοί στην Ελλάδα

Ζητήθηκε από τους μαθητές να αναφέρουν πρόσωπα και θεσμούς από την Ελλάδα όπως τραγουδιστές, ποδοσφαιρικές ομάδες, πολιτικά κόμματα, καθώς και κορυφαίοι εκπρόσωποι του πνεύματος, της τέχνης και της μουσικής, όπως ο Οδυσσεάς Ελύτης, ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Στέλιος Καζαντζίδης κ.α. Συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις οι οποίες απαντήθηκαν από τους μαθητές, αφορούσαν τα ακόλουθα πέντε πεδία, όπως παρατηρούμε στον πίνακα της επόμενης σελίδας.

Η ανάλυση των απαντήσεων έδειξε ότι μόλις περισσότερες από τις μισές ερωτήσεις (51.7%) απαντήθηκαν ορθά. Αντίθετα, το 47.4% απαντήθηκαν λάθος και το 0.9% καθόλου. Η ερώτηση που συγκέντρωσε τα υψηλότερα ποσοστά σωστών απαντήσεων ήταν 'μπορείς να γράψεις δυο ελληνικές ποδοσφαιρικές ομάδες ή του μπάσκετ;' Το 57.1% των ερωτηθέντων έδωσε σωστή απάντηση, το 42.1% λάθος και το 0.8% δεν αποκρίθηκε. Αναφέρθηκαν πολλές από τις ελληνικές ποδοσφαιρικές ομάδες της Α' Εθνικής κατηγορίας και ιδιαίτερα όσες πρωταγωνιστούν στο ελληνικό πρωτάθλημα. Σε μικρότερο βαθμό υπήρχαν αναφορές σε ομάδες του μπάσκετ. Η δεύτερη ερώτηση που συγκέντρωσε υψηλότερα ποσοστά σωστών απαντήσεων ήταν 'μπορείς να δώσεις τα ονόματα δύο Ελλήνων τραγουδιστών;' Το 55.1% του δείγματος έδωσε σωστή απάντηση, το 43.8% απάντησε λάθος και το 1.1% δεν αποκρίθηκε. Ονόματα τραγουδιστών που αναφέρθηκαν με μεγαλύτερη συχνότητα ήταν του Νότη Σφακιανάκη, του Γιάννη Πλούταρχου, του Μιχάλη Χατζηγιάννη, του Σάκη Ρουβά, της Άννας Βίση και άλλων σύγχρονων Ελλήνων τραγουδιστών, ιδιαίτερα όσων περιοδεύουν στην Αυστραλία. Η τρίτη ερώτηση με τα υψηλότερα ποσοστά ήταν 'μπορείς να γράψεις τους τίτλους δύο ελληνικών τραγουδιών που γνωρίζεις;' Σωστά απάντησε το 51% του δείγματος, λάθος το 48.2%, ενώ το 0.8% δεν απάντησε. Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι οι μαθητές που απάντησαν σωστά ήταν σε θέση να αναφέρουν γραπτά σύγχρονα αλλά και παραδοσιακά ελληνικά τραγούδια. Επιπρόσθετα, το 7.4% των απαντήσεων δόθηκε στα ελληνικά. Η επόμενη ερώτηση που απαντήθηκε ήταν 'μπορείς να αναφέρεις δυο πολιτικά κόμματα της Ελλάδας;' με το 53.1% να αδυνατεί να δώσει σωστή απάντηση, το 46% να απαντά σωστά (αναφέροντας κομματικές παρατάξεις όπως Νέα Δημοκρατία, Συνασπισμός, Πασόκ, χρυσή Αυγή και ΚΚΕ) και το 0.9% να μην απαντά στην ερώτηση. Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζουν οι απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 'σπουδαία πρόσωπα στην Ελλάδα: αντιστοιχίσε τα σωστά πρόσωπα με τους τίτλους τους', δίνοντας τη δυνατότητα να επιλέξουν τα σωστά πρόσωπα. Ο μισός αριθμός των αντιστοιχίσεων (49.8%) ήταν λαθεμένος, ενώ ένα ανάλογο ποσοστό (49.3%) ήταν σωστό και το 0.9% δεν αντιστοιχίστηκαν. Γνωστότερες προσωπικότητες αναδείχθηκαν ο Γιάννης Πλούταρχος, ο

Μίκης Θεοδωράκης και ο Έλληνας πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς, ενώ λιγότερο γνωστοί κατατάχθηκαν οι Στέλιος Καζαντζίδης και ο Οδυσσεάς Ελύτης.

Πίνακας 7.5: Σημαντικά Πρόσωπα και Θεσμοί στην Ελλάδα (Σε ποσοστά, N = 329)

	Ερωτήματα-Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	Μπορείς να γράψεις τους τίτλους δύο ελληνικών τραγουδιών που γνωρίζεις;	51	48.2	0.8
2	Μπορείς να δώσεις τα ονόματα δύο Ελλήνων τραγουδιστών;	55.1	43.8	1.1
3	Μπορείς να αναφέρεις δυο πολιτικά κόμματα της Ελλάδας;	46	53.1	0.9
4	Μπορείς να γράψεις δυο ελληνικές ποδοσφαιρικές ομάδες ή του μπάσκετ;	57.1	42.1	0.8
5	Σπουδαία πρόσωπα στην Ελλάδα: αντιστοίχισε τα σωστά πρόσωπα με τους τίτλους τους Αντώνης Σαμαράς Έλληνας τραγουδιστής της δεκαετίας του 60 και 70 Γιάννης Πλούταρχος Βραβευμένος Έλληνας ποιητής Στέλιος Καζαντζίδης Σύγχρονος τραγουδιστής, επισκέφτηκε την Αυστραλία Μίκης Θεοδωράκης Πρωθυπουργός της Ελλάδας Οδυσσεάς Ελύτης Διεθνής Έλληνας μουσικοσυνθέτης	49.3	49.8	0.9
	ΣΥΝΟΛΟ Σωστές	51.7	47.4	0.9

Συζητώντας παραπέρα τα προηγούμενα αποτελέσματα, είναι φανερό ότι οι γενικές γνώσεις για σημαντικά πρόσωπα και θεσμούς στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μέτριες έως χαμηλές. Το γεγονός ότι οι μισοί από τους μαθητές είναι σε θέση να δώσουν εύστοχα τον τίτλο ενός ελληνικού τραγουδιού, εκφράζει σε μεγάλο βαθμό πως έχουν σχετικές εμπειρίες και βιώματα. Το ποσοστό αυτό αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα αν λάβουμε υπόψη ότι μόνο το 40.3% του δείγματος ακούει συχνά ή πολύ συχνά ελληνική μουσική και τραγούδια. Η δυνατότητα επίσης να δώσουν τα ονόματα Ελλήνων τραγουδιστών δείχνει το σημαντικό ρόλο που παίζει η ελληνική μουσική ως έκφραση ελληνικότητας του δείγματος. Επιπρόσθετα, η ικανότητα ενός σεβαστού αριθμού Ελληνοαυστραλών εφήβων να αναφέρουν ελληνικές ποδοσφαιρικές ομάδες φανερώνει την ιδιαίτερη σχέση που έχει η ελληνική παροικία με το ποδόσφαιρο, αλλά και την παλαιότερη αντίληψη στην Αυστραλία ότι το ποδόσφαιρο συγκεντρώνει το ενδιαφέρον μεταναστευτικών ομάδων. Η γνώση των μαθητών για τα πολιτικά κόμματα της Ελλάδας, αν και εκφράζεται με χαμηλά ποσοστά, φανερώνει τις έμμεσες εμπειρίες και ακούσματα που έχουν ιδιαίτερα από την πρώτη μεταναστευτική γενιά. Τέλος, η μέτρια γνώση που φάνηκε για σπουδαία πρόσωπα στην Ελλάδα δείχνει τη χαμηλή αλληλεπίδραση του δείγματος με τη σύγχρονη ελλαδική πολιτισμική και κοινωνική πραγματικότητα, ιδιαίτερα όσο αφορά προσωπικότητες του πνεύματος όπως ο Οδυσσεάς Ελύτης.

ε) Ελληνική μυθολογία και ιστορία

Η επαφή των μαθητών με την ελληνική μυθολογία και ιστορία, ως σχολική μάθηση στο κρατικό σύστημα εκφράζεται με διαφορετικές αφετηρίες και διαδρομές πρόσβασης από μαθητή σε μαθητή. Σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα των κρατικών σχολείων που εξετάστηκαν καλύπτονται διαφορετικές πτυχές και περίοδοι της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού, με ιδιαίτερη βαρύτητα στην ελληνική μυθολογία, την

αρχαία Ελλάδα και την επανάσταση του 1821. Συνεπώς, υποθέτουμε ότι στις περιοχές αυτές τα αποτελέσματα της γραπτής εξέτασης θα είναι υψηλότερα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες.

(i) Ελληνική μυθολογία

Προκειμένου να εξακριβωθούν οι γνώσεις του δείγματος για την ελληνική μυθολογία υποβλήθηκαν πέντε προτάσεις για σπουδαιούς ήρωες και σημαντικά πρόσωπα της ελληνικής μυθολογίας, ζητώντας από τους εξεταζόμενους να τις επαληθεύσουν, διαλέγοντας το σωστό ονοματικό όρο.

Πίνακας 7.6: Ελληνική Μυθολογία (Σε ποσοστά, N = 329)

Διάλεξε το σωστό αριθμό των ονομάτων και τοποθέτησέ το στο κενό, μπροστά από κάθε πρόταση (1) Ιάσωνας (2) Όμηρος (3) Οδυσσέας (4) Αχιλλέας, (5) Θησέας

	Ερωτήματα – Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	_ Κατάφερε να σκοτώσει το Μινώταυρο (μισός άνθρωπος- μισός ταύρος).	62.4	36.9	0.7
2	_ Ταξίδεψε στην Κολχίδα για να πάρει το χρυσόμαλλο δέρμα με το πλοίο Αργώ.	55.4	43.6	1
3	_ Ήταν ο μεγαλύτερος ποιητής της αρχαιότητας.	56.1	43	0.9
4	_ Ήταν ο γενναιότερος των Ελλήνων στον Τρωικό πόλεμο, ο γιός της Θέτιδας.	61.7	37.5	0.8
5	_ Έφτιαξε το Δούρειο Ίππο στην Τροία. Ήταν είκοσι χρόνια μακριά από την πατρίδα του, την Ιθάκη.	61.3	37.8	0.9
	ΣΥΝΟΛΟ Σωστές	59.3	39.8	0.9

Η αξιολόγηση των απαντήσεων έδειξε πως ο μέσος όρος των σωστών απαντήσεων ήταν 59.3%, ενώ οι 39.8% ήταν λάθος και το 0.9% δεν απαντήθηκαν. Το υψηλότερο αποτέλεσμα (62.4%) επιτεύχθηκε στην ερώτηση 'κατάφερε να σκοτώσει το Μινώταυρο' (μισός άνθρωπος- μισός ταύρος), δίνοντας την απάντηση 'Θησέας'. Επιπλέον, για την ίδια ερώτηση το 36.9% των απαντήσεων βρέθηκε λάθος και το 0.7% δεν απαντήθηκε. Το δεύτερο καλύτερο αποτέλεσμα κατανεμήθηκε στην ερώτηση 'ήταν ο γενναιότερος των Ελλήνων στον Τρωικό πόλεμο. Ήταν ο γιός της Θέτιδας', στην οποία οι περισσότεροι μαθητές (61.7%) απάντησαν σωστά 'Αχιλλέας', ενώ το 37.5% απάντησαν λάθος και το 0.8% δεν αποκρίθηκαν. Τρίτο καλύτερο αποτέλεσμα δόθηκε στην πρόταση 'έφτιαξε το Δούρειο Ίππο στην Τροία. Ήταν είκοσι χρόνια μακριά από την πατρίδα του, την Ιθάκη, με τους περισσότερους μαθητές (61.3%) να δίνουν την απάντηση 'Οδυσσέας'. Αντίθετα, το 37.8% των απαντήσεων στη συγκεκριμένη ερώτηση βρέθηκε λάθος και το 0.9% δεν απαντήθηκε. Στην τέταρτη θέση τοποθετήθηκε η απάντηση για την ερώτηση 'ήταν ο μεγαλύτερος ποιητής της αρχαιότητας', με το 56.1% να απαντά σωστά 'Όμηρος', ενώ το 43% των απαντήσεων βρέθηκαν λαθεμένες και το 0.9% δεν απαντήθηκαν. Τέλος, για την ερώτηση 'Ταξίδεψε στην Κολχίδα για να πάρει το χρυσόμαλλο δέρμα με το πλοίο Αργώ', το 55.4% των απαντήσεων ήταν σωστές, το 43.6% λάθος και το 1% δεν απαντήθηκαν.

(ii) Αρχαία ελληνική ιστορία

Στα προγράμματα ΕΓΠ στα δημόσια γυμνάσια συμπεριλαμβάνονται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό αναφορές σε πτυχές της αρχαίας ελληνικής ιστορίας και ιδιαίτερα στις δύο σημαντικές πόλεις της αρχαίας Ελλάδας, Αθήνα και Σπάρτη, αλλά και στο έργο του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Σε συνάρτηση με τη

διαπίστωση αυτή διαμορφώθηκαν έξι προτάσεις - ερωτήματα ζητώντας από τους μαθητές να τις επιβεβαιώσουν ή να τις απορρίψουν, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 7.7: Αρχαία Ελληνική Ιστορία (Σε ποσοστά, N = 329)

Διάλεξε Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) για κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις

	Ερωτήματα – Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	Η αρχαία Ελλάδα ήταν ένα κράτος, όλες οι πόλεις, με μία κυβέρνηση	62.4	36.9	0.7
2	Το πολίτευμα της δημοκρατίας ξεκίνησε για πρώτη φορά στη Σπάρτη	63.5	36	0.5
3	Οι τέχνες, η αρχιτεκτονική και η φιλοσοφία αναπτύχθηκαν σε πολύ υψηλά επίπεδα στην αρχαία Αθήνα	65.2	34	0.8
4	Οι Σπαρτιάτες ήταν οι γενναίότεροι στρατιώτες της αρχαίας Ελλάδας.	62.7	36.4	0.9
5	Ο Μέγας Αλέξανδρος κατόρθωσε να ενώσει τους περισσότερους Έλληνες εναντίον των Ρωμαίων.	61.7	37.6	0.7
6	Σπουδαία Πρόσωπα της Αρχαίας Ελλάδας: Αντιστοιχίζω το σωστό πρόσωπο με την αντίστοιχη ιδιότητά του Φίλιππος Ιατρική Σωκράτης Πατέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου Αριστοτέλης Δάσκαλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου Πυθαγόρας Αθηναίος φιλόσοφος Ιπποκράτης Σπουδαίος μαθηματικός	51.5	47.8	0.7
ΣΥΝΟΛΟ Σωστές		61.2	38.1	0.7

Ο μέσος όρος των σωστών απαντήσεων που δόθηκαν για την αρχαία ελληνική ιστορία ήταν από τους υψηλότερους της εξέτασης (61.2%). Αντίθετα, το 38.1% των απαντήσεων ήταν λάθος και το 0.7% δεν απαντήθηκαν. Το γενικό αυτό αποτέλεσμα επιμερίζεται ως εξής για κάθε πρόταση - ερώτημα. Η υψηλότερη βαθμολογία συγκεντρώθηκε για το ερώτημα 'οι τέχνες, η αρχιτεκτονική και η φιλοσοφία αναπτύχθηκαν σε πολύ υψηλά επίπεδα στην Αρχαία Αθήνα', με το 65.2% των απαντήσεων να είναι σωστές. Επίσης, το 34% των απαντήσεων για την ίδια ερώτηση απαντήθηκε λάθος και το 0.8% δεν απαντήθηκε καθόλου. Η δεύτερη κατά σειρά πρόταση με το υψηλότερο επίπεδο γνώσεων ήταν 'το πολίτευμα της δημοκρατίας ξεκίνησε για πρώτη φορά στη Σπάρτη', με το 63.5% των ερωτηθέντων να δίνει τη σωστή απάντηση. Παράλληλα, το 36% των απαντήσεων βρέθηκαν εσφαλμένες, ενώ το 0.5% δεν απαντήθηκαν. Στην τρίτη θέση κατανεμήθηκαν οι απαντήσεις που δόθηκαν στο ερώτημα 'οι Σπαρτιάτες ήταν οι γενναίότεροι στρατιώτες της αρχαίας Ελλάδας', με ποσοστό σωστών απαντήσεων 62.7%, ενώ το 36.4% των απαντήσεων ήταν λαθεμένες και το 0.9% δεν απαντήθηκαν. Στην τέταρτη κατά σειρά θέση τοποθετήθηκαν οι απαντήσεις που δόθηκαν στο ερώτημα 'η αρχαία Ελλάδα ήταν μια ενιαία χώρα με κεντρική κυβέρνηση', με σύνολο σωστών απαντήσεων 62.4%. Για την ίδια ερώτηση οι λαθεμένες απαντήσεις ήταν 36.9%, ενώ ένα ποσοστό 0.7% δεν απαντήθηκαν. Στην πέμπτη θέση τοποθετήθηκαν οι απαντήσεις για το ερώτημα 'ο Μέγας Αλέξανδρος κατόρθωσε να ενώσει τους περισσότερους Έλληνες εναντίον των Ρωμαίων'. Το σύνολο των σωστών απαντήσεων ανήλθε στο 61.7%, ενώ το 37.6% των απαντήσεων ήταν λάθος και το 0.7% δεν απαντήθηκαν. Στην τελική θέση τοποθετούνται οι γνώσεις του δείγματος για σπουδαία πρόσωπα της αρχαίας Ελλάδας. Συγκεκριμένα, ζητήθηκε από τους εξεταζόμενους να αντιστοιχίσουν το σωστό πρόσωπο με την αντίστοιχη ιδιότητά του. Τα συγκεκριμένα πρόσωπα της

αρχαιότητας που επιλέχθηκαν ήταν ο Φίλιππος, ο Σωκράτης, ο Αριστοτέλης, ο Πυθαγόρας και ο Ιπποκράτης. Οι σωστές απαντήσεις που δόθηκαν ανήλθαν στο 51.5%, οι λανθασμένες στο 47.8% και όσες δεν απαντήθηκαν στο 0.7%.

(iii) Βυζαντινή ιστορία

Η διδασκαλία της Βυζαντινής ιστορίας αποτελεί ξεχασμένο κεφάλαιο, όχι μόνο στα προγράμματα ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού στα δημόσια αυστραλιανά γυμνάσια αλλά και στα ΕΗΣ και στα απογευματινά και σαββατιανά τμήματα των ενοριών και κοινοτήτων, ήδη από την προηγούμενη δεκαετία (Arvanitis 2000, Baltatgis 2003). Για το λόγο αυτό επιλέχθηκαν μόνο τρεις ερωτήσεις για την εξέταση γενικών γνώσεων των μαθητών για την εποχή αυτή του ελληνισμού, οι οποίες και παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 7.8: Βυζαντινή Ιστορία (Σε ποσοστά, N = 329)

Υπογραμμίζω τη σωστή λέξη από τις παρενθέσεις που επαληθεύουν τις προτάσεις

	Ερωτήματα – Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	Ο πρώτος αυτοκράτορας του Βυζαντίου και άγιος της Ελληνικής Ορθόδοξης εκκλησίας (Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, Μέγας Κωνσταντίνος, Θεοδόσιος)	34.5	64.5	0.9
2	Ο τελευταίος αυτοκράτορας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, Μέγας Κωνσταντίνος, Ιουστινιανός)	33.5	65.4	1.1
3	Η μεγαλύτερη εκκλησία στην Κωνσταντινούπολη. Τώρα είναι μουσείο (Παναγία, Άγιος Κωνσταντίνος και Αγία Ελένη, Αγία Σοφία)	34.7	64.5	0.8
	ΣΥΝΟΛΟ Σωστές	34.2	64.9	0.9

Συνολικά, το 64.9% των μαθητών έδωσαν λάθος απάντηση, το 34.2% σωστή και το 0.9% δεν απάντησαν. Στο πρώτο ερώτημα ζητήθηκε από τους μαθητές να κατονομάσουν τον ιδρυτή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, διαλέγοντας ένα από τα τρία ονόματα που δόθηκαν. Σχεδόν δύο στους τρεις μαθητές (64.5%) έδωσαν λάθος απάντηση, ενώ μόλις περισσότεροι από το ένα τρίτο των μαθητών (34.5%) απάντησαν σωστά και ένα ποσοστό 0.9% δεν απάντησαν. Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε τον τελευταίο βυζαντινό αυτοκράτορα, ζητώντας από το δείγμα να επιλέξει ένα από τα τρία ονόματα. Παρόμοια με την προηγούμενη ερώτηση τα δύο τρίτα των ερωτηθέντων (65.4%) απάντησαν λαθεμένα, το ένα τρίτο (33.5%) σωστά και το 1.1% δεν απάντησαν. Τέλος, στο τρίτο ερώτημα ζητήθηκε από τους εξεταζόμενους να βρουν το όνομα της μεγαλύτερης και αντιπροσωπευτικότερης εκκλησίας του Βυζαντινού κράτους, η οποία είναι μουσείο στις μέρες μας, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επιλέξουν τη σωστή ανάμεσα σε τρεις εκκλησίες. Οι αναλύσεις των απαντήσεων έδειξαν ότι το 64.5% του δείγματος έδωσε λάθος απάντηση, το 34.7% σωστή, ενώ το 0.8% δεν αποκρίθηκε.

(iv) Εθνικοί επέτειοι

Όπως προαναφέρθηκε στο παρόν κεφάλαιο, η νεότερη ελληνική ιστορία δε διδάσκεται συστηματικά στα προγράμματα ΕΓΠ, του κρατικού φορέα ελληνομάθειας, με εξαίρεση τους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες του 1821 και του 1940, χωρίς αρνητικές προβολές για άλλες εθνικές ομάδες. Έχοντας ως γνώμονα τις

συντεταγμένες του μαθήματος, ζητήθηκε από τους μαθητές να αναφέρουν δυο Έλληνικές εθνικές επετείους, εννοώντας τις καθιερωμένες γιορτές της 25^{ης} Μαρτίου και της 28^{ης} Οκτωβρίου, γνωστής ως η γιορτή του Όχι. Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους μαθητές παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 7.9: Έλληνικές Εθνικές Επέτειοι (Σε ποσοστά, N = 329)

Ερωτήματα – Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
Μπορείς να αναφέρεις δυο ελληνικές εθνικές επετείους;	57.9	41.3	0.8

Όπως διακρίνουμε στον πίνακα, το 57.9% των απαντήσεων ταξινομήθηκαν ως σωστές. Αντίθετα, το 41.3% ήταν λαθεμένες και το 0.8% δεν απαντήθηκαν. Μια πρώτη ανάγνωση δείχνει μέτρια γνώση των δυο βασικών ελληνικών εθνικών επετειών. Μια πιο προσεκτική ανάγνωση των απαντήσεων δείχνει πως σχεδόν τα τρία τέταρτα του δείγματος (72.3%) ήταν σε θέση να δώσουν την κεντρικότερη ελληνική εθνική γιορτή, την 25^η Μαρτίου, ενώ λιγότεροι από ένας στους πέντε (19.2%) αναφέρθηκαν στην 28^η Οκτωβρίου.

Ανακεφαλαιώνοντας και σχολιάζοντας τις γνώσεις των μαθητών για την ελληνική μυθολογία και ιστορία, είναι φανερό ότι η επίδοσή τους στο συγκεκριμένο πεδίο αποτυπώνονται με χαμηλό μέσο όρο. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στο γεγονός πως δε διδάσκονται μεθοδικά για πτυχές της ελληνικής ιστορίας και μυθολογίας, με συνέπεια να αποκτούν επιφανειακή γνώση, παρά το γεγονός ότι αισθάνονται υπερηφάνεια για την ελληνική ιστορία. Υψηλότερη βαθμολογία πέτυχαν οι μαθητές στο πεδίο που αφορούσε την αρχαία ιστορία και συγκεκριμένα για την αρχαία Αθήνα, την αρχαία Σπάρτη, το Μέγα Αλέξανδρο και άλλα σπουδαία πρόσωπα της αρχαιότητας. Η βαθμολογία για τις ελληνικές εθνικές επετείους της 25^{ης} Μαρτίου και 28^{ης} Οκτωβρίου απέσπασε τη δεύτερη θέση. Τα τρία τέταρτα του δείγματος αναγνώρισαν την 25^η Μαρτίου ως την ελληνική εθνική επέτειο, αλλά εξέφρασαν αδυναμία να αναφέρουν και να επισημάνουν την 28^η Οκτωβρίου ως σημαντική εθνική επέτειο. Αυτό σχετίζεται με το γεγονός ότι ένας αριθμός μαθητών, που παρακολουθούν παράλληλα μαθήματα ελληνικών σε απογευματινά-σαββατιανά σχολεία συμμετέχουν στον εορτασμό της 25^{ης} Μαρτίου, με δεδομένο πως στη Μεμβούρνη η 25^η Μαρτίου εορτάζεται με λαμπρότητα και παράλληλα οι μαθητές διδάσκονται κάποια στοιχεία για το ιστορικό της ημέρας. Αντίθετα, ο εορτασμός της 28^{ης} Οκτωβρίου έχει απεμποληθεί όχι μόνο από τα δημόσια αυστραλιανά σχολεία αλλά και από τα περισσότερα απογευματινά, με αποτέλεσμα το χαμηλό επίπεδο γνώσεων των μαθητών. Στην τρίτη θέση κατατάχθηκαν οι γνώσεις για την ελληνική μυθολογία με ερωτήσεις που αφορούσαν σημαντικά πρόσωπα της ελληνικής μυθολογίας. Τέλος, η βαθμολογία για τη Βυζαντινή ιστορία ήταν η χαμηλότερη όλων των πεδίων και συμπεριέλαβε τρεις ερωτήσεις για την Αγία Σοφία, το αντιπροσωπευτικότερο μνημείο της βυζαντινής εποχής που σώζεται ως σήμερα καθώς και τον πρώτο και τελευταίο αυτοκράτορα του Βυζαντίου. Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι στην ανάλυση των ΑΠ των τμημάτων ΕΓΠ στα δημόσια σχολεία δεν εντοπίστηκαν στοιχεία που να αναφέρονται στη βυζαντινή εποχή.

στ) Ορθόδοξη παράδοση

Το επίπεδο γνώσεων των μαθητών για τις γιορτές της Ορθόδοξης παράδοσης εξετάζεται διεξοδικά στην παρούσα έρευνα, αποδεχόμενοι ότι οι ελληνορθόδοξες γιορτές αποτελούν θεμελιακή διάσταση της ελληνικής πολιτισμικότητας.¹⁶⁴ Σε αυτό το πλαίσιο τέθηκαν τέσσερις ερωτήσεις στους εξεταζόμενους, όπως διακρίνουμε στον παρακάτω πίνακα, οι οποίες αναφέρονται στον εορτασμό του Ορθόδοξου Πάσχα, των Χριστουγέννων, και τεσσάρων ονομαστικών γιορτών.

Πίνακας 7.10: Σημαντικές Ελληνορθόδοξες Γιορτές (Σε ποσοστά, N = 329)

	Ερωτήματα – Προτάσεις	Σωστό	Λάθος	N/A
1	Μπορείς να ονομάσεις δυο σημαντικές γιορτές της Ορθόδοξης εκκλησίας και να δώσεις τα αντίστοιχα έθιμα για την κάθε μια από αυτές;	62.5	36.3	1.2
2	Τι γιορτάζουμε το Πάσχα / Λαμπρή;	74.3	24.9	0.8
3	Τι γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα;	82.3	17.2	0.5
4	Ένωσε τα ονόματα με τις ονομαστικές τους γιορτές Βασίλης 7 Ιανουαρίου Νίκος 15 Αυγούστου Γιάννης 1 Ιανουαρίου Μαρία 6 Δεκεμβρίου	50.9	47.7	1.4
	ΣΥΝΟΛΟ Σωστές	67.5	31.5	1

Τα ευρήματα φανερώνουν πως περισσότεροι από τα δύο τρίτα των πληροφορητών (67.5%) απάντησαν ορθά στις ερωτήσεις, ενώ το 31.5% αποκρίθηκαν λάθος και το 1% δεν απάντησαν καθόλου. Τα Χριστούγεννα αναδείχθηκαν η γνωστότερη γιορτή, με το 82.3% του δείγματος να αποκρίνεται σωστά ότι κατά τα Χριστούγεννα γιορτάζουμε τη γέννηση του Χριστού. Αντίθετα, το 17.2% αστόχησε να απαντήσει σωστά και το 0.5% δεν αποκρίθηκε. Παράλληλα, οι εξεταζόμενοι έδωσαν σε μικρότερο βαθμό σωστή απάντηση στο ερώτημα 'τι γιορτάζουμε το Πάσχα'. Συγκεκριμένα, το 74.3% των μαθητών αποκρίθηκαν σωστά, ένας στους πέντε (24.9%) έδωσε λάθος απάντηση και το 0.8% δεν απάντησαν. Το πιο συνηθισμένο λάθος των μαθητών ήταν απαντήσεις του τύπου «όταν σταυρώθηκε ο Χριστός» ή όταν «πέθανε ο Χριστός», δείχνοντας επιφανειακή γνώση. Επίσης, ικανός αριθμός μαθητών (62.5%) κατονόμασε πετυχημένα το Πάσχα και τα Χριστούγεννα ως τις δύο βασικότερες γιορτές της Ορθοδοξίας, με το 36.3% να δίνουν λάθος απάντηση και το 1.2% να μη απαντούν. Ταυτόχρονα, οι μαθητές αυτοί ήταν σε θέση να δώσουν αντίστοιχα έθιμα για τις δύο αυτές σημαντικές γιορτές. Τα πασχαλινά έθιμα στα οποία αναφέρθηκαν συμπεριλαμβάνουν κατά σειρά συχνότητας: το βάψιμο κόκκινων αυγών, το στολισμό και την περιφορά του επιταφίου, τα τσουρέκια, το αρνί στη σούβλα και την ανταλλαγή πασχαλινών ευχών Χριστός Ανέστη-Αληθώς Ανέστη. Χαρακτηριστικά, το ένα τρίτο των απαντήσεων διατυπώθηκαν στην ελληνική γλώσσα, δείχνοντας την ισχυρή πολιτισμική σχέση της ελληνικής γλώσσας με τα έθιμα αυτά. Παραπέρα, οι αναφορές των μαθητών σε χριστουγεννιάτικα έθιμα ήταν μικρότερης έκτασης και

¹⁶⁴ Η Ορθόδοξη παράδοση συνδέεται άρρηκτα με την ελληνική κουλτούρα και πολιτισμό, σε τέτοιο βαθμό ώστε αυτονόητα οι Έλληνες να εκλαμβάνονται σχεδόν απόλυτα ως Ορθόδοξοι, κάτι που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αν λάβουμε υπόψη ότι τα εννέα δέκατα του ελληνισμού της Αυστραλίας είναι Ορθόδοξοι (ABS 2011). Παράλληλα, η Ορθόδοξη παράδοση έχει ισχυρά ερείσματα στην ελληνική κουλτούρα και έχει εμποτίσει την εορταστική και κοινωνική ζωή του ελληνισμού.

εστίαστηκαν σε παραδόσεις όπως το κόψιμο της βασιλόπιτας, τα χριστουγεννιάτικα κάλαντα και η ανταλλαγή δώρων. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι απαντήσεις που δόθηκαν για τις ημερομηνίες εορτασμού τεσσάρων ονομαστικών γιορτών: του Αγίου Βασιλείου (1^η Ιανουαρίου), του Αγίου Νικολάου (6 Δεκεμβρίου), του Αγίου Ιωάννη (7 Ιανουαρίου) και της Κοίμησης της Θεοτόκου (15 Αυγούστου). Συγκεκριμένα, οι μισοί μαθητές (50.9%) απάντησαν σωστά, ένα μικρότερο ποσοστό (47.7%) απάντησε λάθος και το 1.4% δεν απάντησε στην ερώτηση.

Τα προηγούμενα ευρήματα φανερώνουν ότι οι μαθητές εμφανίζουν συγκροτημένη γνώση για βασικές γιορτές της Ορθοδοξίας όπως το Πάσχα και τα Χριστούγεννα και τα έθιμα με τα οποία συνοδεύονται. Επίσης, μέτρια αποτυπώνεται η γνώση για βασικές ονομαστικές γιορτές. Οι γνώσεις των μαθητών στο συγκεκριμένο πεδίο αντικατοπτρίζουν τη γνώση που προκύπτει, κυρίως ως οικογενειακή-πολιτισμική πρακτική. Επιπρόσθετα, τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν σε μεγάλο βαθμό τα αποτελέσματα προηγούμενης έρευνας για τις σημαντικότερες Ορθόδοξες γιορτές, παρά τις επιμέρους αποκλίσεις των ποσοστών¹⁶⁵ (Κυριακοπούλου 2005). Η συμβολή των δημόσιων σχολείων στην πληροφόρηση των μαθητών για τις γιορτές της Ορθοδοξίας υπολογίζεται χαμηλή. Έχοντας από τη φύση τους κοσμικό και συνάμα πολυπολιτισμικό χαρακτήρα αποφεύγουν να εντάσσουν θρησκευτικά πολιτισμικά στοιχεία στα προγράμματα διδασκαλίας τους, γεγονός που ωστόσο μετά την 11^η Σεπτέμβρη έχει σηματοδοτήσει γόνιμο διάλογο στον αρμόδιο ακαδημαϊκό αλλά και σχολικό χώρο (Cahill, 2003, Κυριακοπούλου Baltatzi 2005), χωρίς ωστόσο η θρησκευτική αγωγή να έχει βρει πλατιά αποδοχή σε παναυστραλιανή κλίμακα.

7.2.1 Εθνοπολιτισμικές Γνώσεις και Βασικοί Παράγοντες

Στη φάση αυτή της εργασίας τα αποτελέσματα της γραπτής εξέτασης διασταυρώνονται πρώτο, με το ρόλο της οικογένειας, μέσα από την εθνοτική της διάκριση σε δύο τύπους, δεύτερο με τον παράγοντα φύλο και τρίτο με τις πρακτικές και τα συναισθήματα ελληνικότητας του δείγματος. Τα στατιστικά εργαλεία ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκαν συμπεριέλαβαν i) την εξέταση κατανομών συχνοτήτων, ii) τον έλεγχο χ^2 - chi square test, iii) το συντελεστή συσχέτισης Pearson-co-efficient, iv) την ανάλυση κατανομών συχνοτήτων, v) τον έλεγχο t ανεξαρτήτων δειγμάτων και vi) την ανάλυση διακύμανσης Anova.¹⁶⁶

¹⁶⁵ Η συγκεκριμένη έρευνα στο χώρο των ΕΗΣ στην Αυστραλία έδειξε ότι το 67.9% του δείγματος έδωσαν με επιτυχία δυο σημαντικές γιορτές της Ορθοδοξίας, το 64.1% απάντησε με επιτυχία τι γιορτάζουμε το Πάσχα, το 90.4% απάντησε ορθά τι γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα και το 53.6% απέδωσε σωστά τις ημερομηνίες τεσσάρων ονομαστικών εορτών.

¹⁶⁶ Σύμφωνα με τις δυνατότητες ανάλυσης δεδομένων με τη χρήση του SPSS (Ανδριώτης 2003, Bryman & Cramer 2011), ο έλεγχος t ως στατιστική μέθοδος εφαρμόζεται για τη σύγκριση της μεταβλητότητας των απαντήσεων για αριθμητικούς μέσους δυο υποομάδων (π.χ. μέσοι όροι κοριτσιών-αγοριών). Αντίθετα, η ανάλυση διακύμανσης Anova είναι κατάλληλη για τη σύγκριση περισσότερων αριθμητικών μέσων (π.χ. διαφορετικού τύποι οικογενειών και η απόδοση των μαθητών).

α) Τυπολογία οικογενειών και εθνοπολιτισμικές γνώσεις

Ένα από τα βασικά εργαλεία μελέτης της συνάφειας των εθνοπολιτισμικών γνώσεων που προέκυψαν με την τυπολογία των οικογενειών είναι η ανάλυση διακύμανσης Anova. Οι αλληλοσυσχετίσεις στο σύνολο των ερωτήσεων της γραπτής εξέτασης έφεραν στην επιφάνεια αξιόλογα ευρήματα και διαφοροποιήσεις απόδοσης μεταξύ των μαθητών από ομοεθνοτικές και διεθνικές οικογένειες. Η σύγκριση των συνολικών μέσων όρων δείχνει αξιοσημείωτες στατιστικές διαφορές, υπέρ των μαθητών από ομοεθνοτικές οικογένειες, με το επίπεδο σημαντικότητας που βασίσθηκε στο δείκτη F (ανάλυση διακύμανσης Anova) να διαμορφώνεται στο .0326 ($F=2.609$, $p<0.05$). Μια πιο αναλυτική εικόνα των επιμέρους πεδίων της εξέτασης δείχνει τις ακόλουθες, μετρίου βαθμού, διαφοροποιήσεις γνώσεων: (i) 'ελληνική γεωγραφία και ελληνική διασπορά': $F=2.917$, $p<0.05$, (ii) 'οικογενειακή ιστορία' $F=2.845$, $p<0.05$, (iii) 'ελληνική παροικιακή ζωή' $F=2.623$, $p<0.05$, (iv) 'σπουδαία πρόσωπα και θεσμοί στην Ελλάδα' $F=1.879$, $p<0.05$, (v) 'ελληνική μυθολογία και ιστορία' $F=2.321$, $p<0.05$ και (vi) 'Ορθόδοξη παράδοση', $F=1.786$, $p<0.05$. Μια ακόμα λεπτομερέστερη εικόνα των σημαντικότερων διαφοροποιήσεων ($p<0.05$) για τους μαθητές από ομοεθνοτικές και διεθνικές οικογένειες αφορά τις ακόλουθες μεταβλητές: πρώτο, 'χώρες που συνορεύουν με την Ελλάδα' ($F=3.321$), δεύτερο, 'τόπος οικογενειακής καταγωγής' ($F=2.586$), τρίτο, 'ελληνικές παροικιακές γιορτές' ($F=2.743$), τέταρτο, 'ελληνικά τηλεοπτικά κανάλια' ($F=2.189$), πέμπτο, 'τίτλοι ελληνικών τραγουδιών' ($F=1.790$), έκτο, 'πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα' ($F=2.317$), έβδομο, 'ελλαδικές ποδοσφαιρικές ομάδες' ($F=1.609$) και, όγδοο 'ορθόδοξα έθιμα' ($F=2.043$). Αντίθετα, δεν προέκυψαν αξιοσημείωτες στατιστικές διαφοροποιήσεις ($p>0.05$) μεταξύ των δύο τύπων οικογενειών για τις εξής περιοχές: πρώτο, 'πληθυσμός ελληνικής διασποράς παγκοσμίως' ($F=3.763$), δεύτερο, 'ονόματα Ελληνοαυστραλών ηγετών' ($F=3.890$), τρίτο, 'ήρωες της ελληνικής μυθολογίας' ($F=3.759$), τέταρτο, 'σπουδαίοι αρχαίοι Έλληνες' ($F=2.967$), και πέμπτο, 'λόγοι εορτασμού του Πάσχα και των Χριστουγέννων' ($F=3.636$).

Παράλληλα, με τα προηγούμενα στατιστικά εργαλεία ανάλυσης, η στατιστική μέθοδος των κατανομών συχνοτήτων εφαρμόστηκε για τη μελέτη της απόδοσης των μαθητών από ομοεθνοτικές και διεθνικές οικογένειες, όπως φαίνεται και στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 7.11: Συνολικά Αποτελέσματα Ιστορικών και Πολιτισμικών Γνώσεων για τις Οικογένειες (Σε ποσοστά, N=329)

	Πεδία Πολιτισμικής-Ιστορικής Γνώσης	Μέσοι Όροι %	Ομοεθνοτική οικογένεια	Διεθνική οικογένεια
1	Ελληνική Γεωγραφία και Ελληνική Διασπορά	62.0	64.6	59.4
2	Οικογενειακή Ιστορία	54.1	55.4	52.8
3	Ελληνική Παροικιακή Ζωή	52.7	55.5	49.9
4	Σπουδαία Πρόσωπα και Θεσμοί στην Ελλάδα	54.2	56.0	52.4
5	Ελληνική Μυθολογία και Ιστορία	51.7	52.5	50.9
6	Ορθόδοξη Παράδοση	65.5	66.7	64.3
	Μέσος Όρος Συνολικών Αποτελεσμάτων	56.7	58.5	55

Η ανάγνωση των ποσοστών του παραπάνω πίνακα φανερώνει διαφοροποιήσεις μεταξύ διεθνικών-ομοεθνοτικών μαθητών, με το μέσο όσο των αποτελεσμάτων για τους μαθητές από ομοεθνοτικές οικογένειες να διαμορφώνεται στο 58.5%. ενώ για τους μαθητές από διεθνικές οικογένειες ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων να ανέρχεται στο 55%. Στο πεδίο της 'ελληνικής γεωγραφίας και ελληνικής διασποράς' έχουμε τα ακόλουθα ποσοστά μέσων όρων: 64.6% για τους ομοεθνοτικούς μαθητές και 59.4% για τους διεθνικούς. Στο πεδίο της 'οικογενειακής ιστορίας' παρατηρούμε τα εξής ποσοστά: 55.4% για μαθητές από ομοεθνοτικές οικογένειες και 52.8% για μαθητές από διεθνικές. Στο πεδίο της 'ελληνικής παροικιακής ζωής' εκδηλώθηκαν τα εξής αποτελέσματα διαφοροποιήσεων: ομοεθνοτικοί μαθητές 55.5% και διεθνικοί μαθητές 49.9%. Στο πεδίο 'σπουδαία πρόσωπα και θεσμοί στην Ελλάδα' προέκυψαν τα ακόλουθα ποσοστά διαφοροποιήσεων: ομοεθνοτικοί μαθητές 56% και διεθνικοί 52.4%. Στο πεδίο 'ελληνική μυθολογία και ιστορία' βρέθηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα: ομοεθνοτικοί μαθητές 52.5% και διεθνικοί 50.9%. Στο πεδίο 'Ορθόδοξη παράδοση' προκύπτουν τα εξής ποσοστά: 66.7% για τους ομοεθνοτικούς μαθητές και 64.3% για τους διεθνικούς.

β) Φύλο και εθνοπολιτισμικές γνώσεις

Στην πορεία της έρευνας μέχρι τώρα κατά την ανάλυση των εθνοτικών πρακτικών και συναισθημάτων διαπιστώθηκε μικρή διαφοροποίηση υπέρ των κοριτσιών. Στο τμήμα αυτό της εργασίας μελετούμε αν η διαφοροποίηση αυτή επεκτείνεται και στις εθνοπολιτισμικές γνώσεις των δύο φύλων. Ως μέθοδοι ανάλυσης χρησιμοποιήθηκαν η μέθοδος των κατανομών συχνοτήτων και ο έλεγχος t ανεξαρτήτων δειγμάτων.

Η χρησιμοποίηση του στατιστικού εργαλείου 'έλεγχος t ανεξαρτήτων δειγμάτων' έδωσε τα ακόλουθα συγκριτικά αποτελέσματα για τις πολιτισμικές γνώσεις των δύο φύλων. Το βασικότερο εύρημα είναι πως δεν παρατηρούνται σημαντικές στατιστικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στο μέσο όρο των συνολικών αποτελεσμάτων, με δεδομένο ότι ο δείκτης σημαντικότητας ήταν $t=3.142$, $p>0.05$. Η ανάλυση για τα επιμέρους πεδία της γραπτής εξέτασης έδειξε επίσης ελάχιστες και ασήμαντες στατιστικές διαφοροποιήσεις: (i) γνώσεις για την 'ελληνική γεωγραφία και ελληνική διασπορά': $t=3.276$, $p>0.05$, (ii) 'οικογενειακή ιστορία' $t=2.699$, $p=0.05$, (iii) 'ελληνική παροικιακή ζωή' $t= 3.691$, $p>0.05$, (iv) 'σπουδαία πρόσωπα και θεσμοί στην Ελλάδα' $t=2.537$, $p>0.05$, (v) 'ελληνική μυθολογία και ιστορία' $t=3.562$, $p>0.05$ και (vi) 'Ορθόδοξη παράδοση', $t=3.753$, $p=0.05$.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και ενισχύονται στις κατανομές συχνοτήτων των αποτελεσμάτων για τα δύο φύλα, εικόνα που αποδίδεται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 7.12: Συνολικά Αποτελέσματα Ιστορικών και Πολιτισμικών Γνώσεων για τα Δύο Φύλα (Σε ποσοστά, N=329)

	Πεδία Πολιτισμικής-Ιστορικής Γνώσης	Μέσοι Όροι %	Αγόρια	Κορίτσια
1	Ελληνική Γεωγραφία και Ελληνική Διασπορά	62.0	61.8	62.2
2	Οικογενειακή Ιστορία	54.1	53.4	54.8
3	Ελληνική Παροικιακή Ζωή	52.7	52.6	52.8
4	Σπουδαία Πρόσωπα και Θεσμοί στην Ελλάδα	54.2	53.9	54.5
5	Ελληνική Μυθολογία και Ιστορία	51.7	51.5	51.9
6	Ορθόδοξη Παράδοση	65.5	64.8	66.2
	Μέσος Όρος Συνολικών Αποτελεσμάτων	56.7	56.3	57.1

Τα στοιχεία του πίνακα δείχνουν ασήμαντες ή χαμηλές διαφοροποιήσεις μέσω όρων για τα δύο φύλα, στα έξι πεδία της εξέτασης. Μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται στα πεδία 'οικογενειακή ιστορία' (κορίτσια 54.8% ΜΟ και αγόρια 53.4% ΜΟ) και 'ορθόδοξη παράδοση' (κορίτσια 66.2% και αγόρια 64.8%). Ωστόσο, οι παραπάνω ποσοστιαίες διαφορές δε ξεπερνούν τις δύο ποσοστιαίες μονάδες, προς όφελος των κοριτσιών. Για τα υπόλοιπα τέσσερα πεδία οι ποσοστιαίες διαφορές παρουσιάζουν ακόμα μικρότερες αποκλίσεις υπέρ των κοριτσιών. Αναλυτικότερα για την 'ελληνική γεωγραφία και ελληνική διασπορά' η βαθμολογία για τα κορίτσια ήταν 62.2% και για τα αγόρια 61.8%. Για την 'ελληνική παροικιακή ζωή' η βαθμολογία των κοριτσιών ήταν 52.8% και των αγοριών 52.6%. Για τα 'σπουδαία πρόσωπα και θεσμοί στην Ελλάδα' τα κορίτσια πήραν 54.5% και τα αγόρια 53.9%. Τέλος, για την 'ελληνική μυθολογία και ιστορία' η βαθμολογία για τα κορίτσια ήταν 51.9% και για τα αγόρια 51.5%. Πέρα, από τα προηγούμενα ενδιαφέροντα ποσοστά συχνότητων, τα αποτελέσματα σε επιμέρους ερωτήματα αναδεικνύουν ορισμένες ανατρεπτικές διαφοροποιήσεις υπέρ των αγοριών σε τρεις ερωτήσεις. Η πρώτη ερώτηση ήταν 'μπορείς να αναφέρεις δύο Ελληνοαυστραλούς αθλητές', με ποσοστά σωστών απαντήσεων για τα αγόρια 54.5% και για τα κορίτσια 48.1%. Η δεύτερη ερώτηση ήταν 'μπορείς να αναφέρεις δύο ελληνοαυστραλιανές ποδοσφαιρικές ομάδες;' Τα ποσοστά σωστών απαντήσεων για τα αγόρια ήταν 57.2% και για τα κορίτσια 54.1%. Η τρίτη ερώτηση ήταν 'μπορείς να αναφέρεις δύο ποδοσφαιρικές ομάδες στην Ελλάδα;' με τις σωστές απαντήσεις των αγοριών να διαμορφώνονται στο 63.1% και των κοριτσιών στο 54.1%.

γ) Πρακτικές ελληνικότητας, εθνικά συναισθήματα και εθνοπολιτισμικές γνώσεις

Συνεχίζοντας τη χαρτογράφηση των αλληλοσυσχετίσεων για τις εθνοπολιτισμικές γνώσεις, στο σημείο αυτό εξετάζουμε το βαθμό συνάφειας των γνώσεων αυτών με την εθνοπολιτισμική συμπεριφορά του δείγματος και συγκεκριμένα με επιλεγμένες πρακτικές και συναισθήματα ελληνικότητας που τους χαρακτηρίζουν. Παράλληλα, συμπεριλαμβάνονται και βασικές αλληλοσυσχετίσεις με τις οικογενειακές πρακτικές ελληνικότητας του δείγματος. Οι τεχνικές ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκαν συμπεριέλαβαν α) το συντελεστή συσχέτισης Pearson co-efficient και β) τον έλεγχο προσαρμοστικότητας (χ^2 - Chi square tests). Πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 480 αλληλοσυσχετίσεις με τη χρήση των παραπάνω στατιστικών εργαλείων. Η πραγματοποίηση των αναλύσεων έδειξε ότι στην πλειοψηφία των

αλληλοσυσχετίσεων προέκυψαν χαμηλές ή μέτριες αλληλοσυσχετίσεις. Στο 14.7% προέκυψαν πολύ υψηλές ή υψηλές αλληλοσυσχετίσεις ($p < 0.01$), στο 22.5% των περιπτώσεων βρέθηκε μέτριος βαθμός αλληλοσυσχετίσεως ($p < 0.05$), ενώ στην πλειοψηφία των διασταυρώσεων (62.8%) οι αλληλοσυσχετίσεις είχαν ουδέτερο περιεχόμενο ($p > 0.05$). Οι θετικότερες αλληλοσυσχετίσεις που προέκυψαν ήταν οι εξής τέσσερις:

- α) τα ταξίδια των μαθητών προς την Ελλάδα με τη γνώση του τόπου καταγωγής τους (.849**),
- β) η επαφή με την ελληνική μουσική με τη γνώση τίτλων ελληνικών τραγουδιών (.775**),
- γ) η υπερηφάνεια ελληνικής καταγωγής με τη γενική ατομική βαθμολογία των μαθητών (.764**), και
- δ) η πεποίθηση των μαθητών για σπουδαία θέση της ελληνικής κουλτούρας στην οικογένειά τους με τη γενική ατομική βαθμολογία των μαθητών (.727**).

Επιπρόσθετα, οι στατιστικές αλληλοσυσχετίσεις ανέδειξαν τη συνάφεια που έχει η υπερηφάνεια καταγωγής των μαθητών, ως αυτοσυναισθημα με τα γενικά αποτελέσματα των έξι επιμέρους πεδίων, με δείκτη σημαντικότητας μεταξύ $p < 0.01$ και $p < 0.05$. Παρόμοια, υψηλούς δείκτες συνάφειας παρουσιάζει η πεποίθηση των μαθητών για την ελληνική τους καταγωγή ως πλεονέκτημα, με τα αποτελέσματα των έξι πεδίων της γραπτής εξέτασης, με τους δείκτες να κινούνται μεταξύ $p < 0.01$ και $p < 0.05$. Επιπλέον, μια λεπτομερέστερη αξιολόγηση των αλληλοσυσχετίσεων φανερώνει τη στενή συνάφεια ορισμένων εθνοτικών πρακτικών και εθνοπολιτισμικών συναισθημάτων με το επίπεδο γνώσεων σε ορισμένα πεδία ερωτήσεων, όπως διακρίνεται από τις ακόλουθες πέντε αλληλοσυσχετίσεις:

- α) ανάγνωση ελληνοαυστραλιανών εφημερίδων με την ικανότητα να δίνουν τίτλους των εφημερίδων αυτών (.674**),
- β) παρακολούθηση ελληνικών τηλεοπτικών καναλιών με την ικανότητα αναφοράς σε αυτά (.645**),
- γ) μέλη εθνικοτοπικών οργανισμών με την ικανότητα να δίνουν τίτλους ελληνικών οργανισμών στην Αυστραλία (.661**),
- δ) συχνότητα επισκέψεων σε παροικιακές γιορτές και συλλογικά γεγονότα με την ικανότητα ονομασίας τους (.658**), και
- ε) πεποίθηση των μαθητών για σπουδαία θέση της Ορθόδοξης πίστης στην οικογένειά τους με τα αποτελέσματα για τις Ορθόδοξες γιορτές (.639**).

Ολοκληρώνοντας παρατηρούμε αρχικά ότι ο μέσος όρος των μαθητών έχει αποσπασματικές γνώσεις για σημαντικά γεγονότα της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού. Επίσης παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις στην απόδοση των μαθητών από πεδίο σε πεδίο. Επιπλέον, επιβεβαιώθηκαν οι υψηλότεροι μέσοι όροι των μαθητών από ομοεθνοτικές οικογένειες. Η χαμηλότερη απόδοση των μαθητών από διεθνικές οικογένειες δεν παραπέμπει σε διαφοροποιήσεις ακαδημαϊκού χαρακτήρα. Αντίθετα, αποτελούν προϊόν διαφορετικής κοινωνικής μάθησης, φανερώνοντας πιο περιορισμένη επαφή με τον ελληνικό τρόπο ζωής. Αναφορικά με τα ευρήματα για τα δύο φύλα παρατηρείται ότι οι βαθμολογικές διαφοροποιήσεις στις εθνοπολιτισμικές τους γνώσεις δεν είναι μεγάλες και σχεδόν στο σύνολο των ερωτήσεων εκδηλώνονται μικρές αποκλίσεις υπέρ των κοριτσιών. Αντίθετα, τα αγόρια παρουσίασαν ψηλότερους δείκτες σε ερωτήσεις που σχετίζονται

με αθλητικούς θεσμούς και πρόσωπα, τόσο στο χώρο της ελληνοαυστραλιανής παροικιακής ζωής όσο και στον ελλαδικό χώρο. Οι μικρές αυτές διαφοροποιήσεις ενδεχομένως να αποτελούν δείκτη καλύτερης ακαδημαϊκής απόδοσης των κοριτσιών ή να οφείλονται στη διαδικασία πολιτισμοποίησής τους. Επιπλέον, η αλληλοσχέτιση των εθνοπολιτισμικών γνώσεων με τις πρακτικές ελληνικότητας, συνολικά, παρουσιάζει μέτρια συνάφεια. Ειδικότερα όμως παρατηρείται, υψηλή συνάφεια, των εθνοπολιτισμικών γνώσεων με τις πρακτικές ελληνικότητας, σε ένα αριθμό ερωτήσεων, που έχουν άμεση σχέση με την εθνοπολιτιστική τους δραστηριότητα. Η ιστορική και πολιτισμική γνώση και μνήμη διαμορφώνει και εκφράζει την αυτοεικόνα μιας εθνικής ομάδας, ως ρεαλιστική ή συμβολική οντότητα,¹⁶⁷ τότε στην περίπτωση των σύγχρονων Ελληνοαυστραλών εφήβων η ιστορική και πολιτισμική γνώση μορφοποιείται μέσα από τις άμεσες αφηγήσεις των προηγούμενων γενεών (ως δανεισμένη γνώση), την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, την επαφή τους με τη σύγχρονη Ελλάδα και τη συνολικότερη πολιτισμοποίησή τους.

---

¹⁶⁷ Η ιστορική μνήμη και οι κοινές πολιτισμικές αναφορές αποτελούν βασικό πυλώνα στην οντότητα και συνέχεια ενός κράτους. Για το λόγο αυτό, ιδιαίτερα τα εθνικά κράτη μέσα από τους μηχανισμούς της εκπαίδευσης και του μαθήματος της ιστορίας επιδιώκουν την σφυρηλάτηση μιας κοινής εθνικής μνήμης (Φραγκουδάκη & Δραγώνα 1997).